

SOCIOLOGISKA INSTITUTIONEN

LUNDS UNIVERSITET

D-UPPSATS, 10 P, VT 2005

DEN POLITISKA KORREKTHETENS TEORI OCH PRAKTIK

AV: JOHN JÄRVENPÄÄ

SAMMANFATTNING

Politisk korrekthet är ett begrepp som alla involverade i politisk och intellektuell debatt någon gång har hört talas om. Emellertid råder det delade meningar om vad politisk korrekthet är för något. Syftet med föreliggande uppsats är därför att söka röna ut vad politisk korrekthet är för ett slags fenomen. Detta handlar om att försöka ringa in den politiska korrekthetens teori och praktik. För att lösa uppgiften har en kvalitativ logisk-resonerande metod använts, där olika forskares synsätt på politiskt korrekthet analyseras.

Resultaten och analysen visar att politisk korrekthet kan delas upp i fyra nivåer:

- På *begreppslig* där den kan fungera som ett analysinstrument.
- Som *åsikt* där en politisk korrekthet åsikt anses vara "god" medan icke politiskt korrekta åsikter klassificeras eller dikotomiseras som onda
- Som *metod* där den politiska korrekthetens uppgift att försvara och främja "det goda"
- Som ett strukturellt, *icke-tidsbundet* fenomen

Den politiskt korrekta metoden inbegriper olika komponenter som *kompletterar* varandra. Moraliserandet, och associerandet, med underkategorierna positionering och personangrepp, samt begreppsmisshandling utgör basen i den politiskt korrekta metoden. Politisk korrekthet som metod handlar om att argument fördöms på moraliska grunder istället för att logiskt analyseras. Påståenden reduceras till att bedömas som "goda eller dåliga". Syftet härvidlag är att uppnå kontroll och ideologisk hegemoni.

I uppsatsen redovisas en rad rön som talar för att den svenska makteliten på politiskt korrekt manér har anammat den mångkulturalistiska ideologin, vilken blivit en överideologi tillika ett strukturellt fenomen i det svenska samhället. Detta beskrivs i modellen *Den politiska korrekthetens logik*, som också sammanfattar själva fenomenet politisk korrekthet som sådant.

Kärnan i den politiska korrektheten utgörs av dikotomisering vars syfte är att dela in den sociala världen, dess begrepp, åsikter och individer i gott och ont, svart och vitt, rätt och fel, sant och falskt. I slutdiskussionen argumenteras för ett slags dikotomiseringsprocess. I denna process förskjuts synen på olika fenomen och begrepp till den nämnda dikotoma förenklingen av den sociala världen.

1. INLEDNING	4
SYFTE	4
2. DISPOSITION OCH MATERIAL	4
3. METOD	5
KRITIK AV KUNSKAPSSOCIOLOGIN.....	7
4. RESULTATREDOVISNING DEL I	8
POLITISK KORREKTHET SOM ETT STRUKTURELLT, ICKE-TIDSBUNDET FENOMEN?	8
POLITISK KORREKTHET SOM ETT (VÄRDE)NEUTRALT FENOMEN.....	9
VÄRDENEUTRALITETEN HISTORISKT SETT.....	13
METODASPEKTERNA AV DEN POLITISKA KORREKTHETEN	15
ASSOCIERINGEN.....	15
POSITIONSMARKERING	17
PERSONANGREPP (SOM EN UNDERKATEGORI TILL POSITIONERING)	19
POLITISKT KORREKT MORALISERANDE.....	21
BEGREPPSMISSBRUKET.....	23
IDEOLOGISK HEGEMONI VISAVI PARADIGMTEORIN	26
DIKOTOMISERINGEN SOM GRUND FÖR DEN POLITISKA KORREKTHETEN?.....	28
5. RESULTATREDOVISNING DEL II	29
VIDAREUTVECKLING AV MAKTASPEKTEN AV DEN POLITISKA KORREKTHETEN	29
MORALISERANDET GENERERAR ELITISTISKA ATTITYDER	31
POLITISK KORREKTHET SOM STRUKTURELLT FENOMEN.....	32
6. SAMMANFATTNING	35
KRITIK: SUBJEKTIVITET.....	35
FRIEDMANS, ROTHSTEINS OCH ARNTSBERGS SUBJEKTIVITET	35
DAHLSTEDT PRÄGLAD AV SUBJEKTIVITET.....	36
SAMMANFATTNING AV POLITISK KORREKTHET.....	36
MODELL 6.1: DEN POLITISKA KORREKTHETENS LOGIK.....	40
7. SLUTDISKUSSION	41
DIKOTOMISERINGSPROCESSEN MOTORN I DEN POLITISKA KORREKTHETEN	41
FAKTISK INSTITUTIONALISERING AV PK-DIKOTOMIN: DISKRIMINERINGSFRÅGAN	45
8. LITTERATURLISTA	51

1. Inledning

Politisk korrekthet är ett begrepp som alla involverade i politisk och intellektuell debatt någon gång har hört talas om. Även folkflertalet torde ha stiftat bekantskap med begreppet. Under senare år har det publicerats flera artiklar och böcker i vilka politisk korrekthet berörs.

Jag har intresserat mig för ämnet, skrivit om det och tagit del av mycket material om det. I detta material framträder i vissa avseenden oförenliga synsätt på vad politisk korrekthet egentligen är. Somliga menar att politisk korrekthet har lanserats för att avfärda vissa ståndpunkter, att det därmed skulle vara ett slags instrument eller metod som gynnar vissa krafter. Andra menar istället att det är neutralt, att det inte har någon värderingsmässig konnotation. Till detta kommer att politisk korrekthet används ganska slentrianmässigt i debatten.

Det står alltså inte helt klart vad politisk korrekthet egentligen är för något. Av nämnda material framgår att det inte finns någon alldeles enkel formel för vad som egentligen inryms i begreppet eller fenomenet politisk korrekthet. Det finns därför anledning att söka reda ut de olika meningarna om det. Vad är politisk korrekthet? Denna till synes triviala fråga är det som står i blickfånget för denna uppsats.

Syfte

Syftet med föreliggande uppsats är att röna ut vad politisk korrekthet är för ett slags fenomen. Detta handlar om att försöka ringa in den politiska korrekthetens teori och praktik, om detta överhuvudtaget låter sig göras.

2. Disposition och material

I uppsatsen studeras fyra svenska forskares synsätt på politisk korrekthet. Dessa är Magnus Dahlstedt, doktorand vid Tema Etnicitet i Linköping; Bo Rothstein, professor i statskunskap vid Göteborgs universitet; Karl-Olov Arntsberg, professor i etnologi vid Stockholms universitet; och Jonathan Friedman, professor i socialantropologi vid Lunds universitet.

Dessa forskare har tagit upp politisk korrekthet knuten till mångkulturalismen, en röd tråd som jag kommer att spinna vidare på i denna uppsats. De har även belyst ämnet i förhållande till feminism, i synnerhet gäller detta Bo Rothstein. Denna aspekt kommer dock endast att beröras perifert. Magnus Dahlstedts syn på politisk korrekthet avviker mycket från de övriga forskarnas. Värde med att ta upp hans syn ligger i att denna kan jämföras med de andra i syfte ge en nyanserad bild av mitt försök att ringa in den politiskt korrekta naturen.

Det bör klargöras att jag med uppsatsen inte tar ställning vare sig för eller emot mångkulturalismen som sådan (eller feminismen, som alltså berörs perifert). Istället är syftet som sagt att söka ringa in den politiska korrekthetens teori och praktik, dess natur. I

Sverige sätts politisk korrekthet ofta i samband med mångkulturalismen och härtill närstående ämnen såsom invandring, rasism, diskriminering osv. De forskare som jag i denna uppsats granskar gör alltså också detta.

Efter det hittills sagda följer en beskrivning av min metod i vilken jag också klargör vissa personliga ståndpunkter. Därefter följer resultatredovisningen som är indelad i två avsnitt. I den första går jag igenom grunddragen i den politiska korrektheten. I den andra koncentrerar jag mig mer på maktaspekten av detta fenomen.

3. Metod

Jag använder mig av en kvalitativ metod för att (söka lösa) lösa uppgiften att ringa in den politiska korrekthetens teori och praktik. Med kvalitativ avser jag en kombination av hermeneutik och fenomenologi. Ett utmärkande drag för kvalitativ metod anses vara fokuseringen på enskilda fall. Detta kan t ex innebära att man studerar begrepp, en händelse, en process eller en institution (Danermark m fl 1997:229). För denna uppsats vidkommande utgörs fallet alltså av att studera fenomenet politisk korrekthet.

Hermeneutiken betonar tolkning och förståelse. Metodmässigt handlar detta om att söka den underliggande meningen och betydelsen av det för-givet-tagna, det som vi ser med blotta ögat. Själva tolkningsarbetet härvidlag inrymmer två grundläggande drag. Det ena utgörs av forskarens förförståelse bestående av sådant som ens egna erfarenheter och ideologiska föreställningar. Härmed blottas den subjektiva aspekten av tolkningen. Den andra grunden handlar om att relatera delarna och helheten med varandra. Ett faktum eller en utsaga måste under analysens gång ständigt sättas in i ett större sammanhang för att dess innebörd eller mening ska framträda.

När det gäller den förstnämnda grunden om förförståelse, kan sägas att jag har stiftat bekantskap med politisk korrekthet som jag anser var ett särdeles intressant fenomen. Jag attraheras av att hitta en samstämmig linje av vad dess mening eller väsen. Ideologiskt sett inspireras jag av en rad åsikter. Jag är emot nyliberalismen som jag anser bidrar till att vidga de sociala orättvisorna. Å den andra sidan bidrar alltför mycket statlig styrning till att hämma människors livsvillkor genom sin alltför stränga reglering av dem. Ifråga om arvets eller miljöns betydelse intar jag en icke-dikotom hållning eftersom jag anser att de båda synsätten *kompletterar* varandra. För övrigt är jag av uppfattningen att de flesta människor mår bra av att ha en principfast värdegrund, en trygga bas att utgå ifrån. Rotlöshet och avsaknad av identitet tilltalar mig inte.

Vidare anser jag att det finns vissa värdenormer som bör vara bestående och därmed också är värda att försvaras. Synen på (kärn)familjen som samhällets grund är en sådan värdenorm. Jag anser att mycket av dagens kritik, av sådant som jag betraktar som rekorderliga normer och värden, sker på ett i grunden okritiskt och irrationellt sätt. Det tycks mig som om kritiserandet och upplösandet av värden ofta sker just för själva kritiserandets och upplösandets skull, och inte i syfte att komma med bättre alternativ till det bestående. Gudrun Schymans utropande av kärnfamiljens död bör enligt min mening

ses i ljuset av detta. Vari ligger felet med att barn får växa upp i kärleksfulla och harmoniska hem tillsammans med sina biologiska föräldrar?¹

Av denna lilla utveckling torde det framgå att jag avvisar den relativistiska och postmodernistiska värdenihilismen och antirationalismen. Jag är pragmatiker, strävar efter objektivitet och värnar styrkan i logisk och rationell argumentering. Dessa egenskaper anser jag vara dygd i forskningssammanhang. Detta avseglar sig också i denna uppsats där jag inspirerad av fenomenologin till största delen använder mig av logiska och konsekvensliga argument och resonemang för att försöka uppnå mitt syfte. Fenomenologin kan spåras till den tyske filosofen Edmund Husserl (1859-1938). Han önskade finna grundvalen för all kunskap genom att konsekvent försöka bortse från alla förutfattade åsikter.

Min pretensionsnivå är betydligt lägre än Husserls då jag endast inspireras av fenomenologin som metod. Denna kännetecknas av induktiv logik där man till skillnad från den deduktiva (formella) logiken inte nödvändigtvis drar slutsatsen ur premisserna. Istället kan man även utgå från något som redan är "känt och givet och drar en slutsats som överskrider detta". Den induktiva slutledningen innebär på så sätt att ny kunskap tillförs utöver det som redan finns i premisserna (ibid, 138). Induktion handlar om att utifrån flera enskilda iakttagelser dra allmängiltiga slutsatser. I detta inbegrips att i ett antal observationer se likheter och dra slutsatsen att "dessa likheter gäller även icke studerade fall" (ibid, 134).

Det induktiva förfarandet hänger ihop med fenomenologins tro på sinneserfarenheten och strävan efter en "ren" vetenskap grundad på fakta och inte på lösa spekulationer. Fenomenologin kan alltså "karakteriseras som empirinära och rationalistisk". För att undvika alltför mycket subjektivitet använder sig fenomenologen av introspektion innebärande att tvivlet och självkritiken sätts i centrum (ibid, 232).

Dessa aspekter av fenomenologin skiljer alltså sig från hermeneutikens mera framträdande subjektiva inslag. Däremot förenas fenomenologin med hermeneutiken i det att man söker sätta in det enskilda i ett större sammanhang för att få fram en meningsförståelse. De båda söker sig mot helheten.

Min metod kan sägas följa upptäckandets väg, den går från empiri till teori, även om det ibland sker ett samspel däremellan. Min metod handlar då om att läsa och jämföra textutsagor för att på ett systematiskt sätt söka ringa in likheter och skillnader i dessa med avseende på fenomenet politisk korrekthet. Konkreta och praktiska exempel från den svenska vardagen liksom från historien kommer att vävas in i analysen för att så att säga sättas i relation till vad politisk korrekthet kan tänkas vara för ett slags fenomen. Detta slags förenande av teori och praktik kan leda mig närmare mitt syfte att ringa in den politiska korrekthetens teori och praktik.

¹ Att flertalet familjebildningar inte håller är inget skäl för att inte bevara den som ideal. Lika litet bör idealet om ett samhälle utan narkotikamissbruk överges pga att många ungdomar lockas av narkotika.

Härutöver kommer jag att *problematisera* det för-givet-tagna, t ex rådande föreställningar inom forskningen. Delvis kan man säga att min analys ligger inom ramen för en meta-analys i så måtto att jag försöker vaska fram väsentliga, *nya* drag ur redan befintliga analyser och data. Detta sammanhänger med mitt syfte som kan sägas vara att strukturera upp det i mina ögon problematiska materialet.

Hermeneutiken och fenomenologin strävar alltså efter att sätta in det enskilda i ett större sammanhang för att få fram till meningsförståelse. Härvidlag ligger uppsatsen inom ramen för kunskapspsykologin och framförallt kunskapssociologin. Medan den förra studerar huruvida forskare låter sina egna värderingar styra forskningen, studerar kunskapssociologin

förhållandet mellan tänkande och samhälle. Den är intresserad av de sociala och existentiella betingelserna fr kunskaper [...] den försöker relatera de idéer som den studerar till den socio-historiska miljö i vilken de uppkommer och mottas. (Gilje/Grimen 1995:308).

Kunskapssociologin försöker alltså att hitta de sociala orsakerna till att människor tänker och handlar som de gör. Kunskapssociologin är [liksom fenomenologin] en erfarenhetsbaserad verksamhet, som med hjälp av olika metoder samlar in data om den observerbara världen (ibid, 26-27). Teorin om kunskapssociologin emanerar från Peter L. Berger och Thomas Luckmann (1979). Den fokuserar på den dialektiska relationen mellan individ och samhälle, hur dessa genom interaktion tillsammans påvekar och skapar varandra. Dels behandlar kunskapssociologin hur den enskilde individen, i detta fallet forskaren, upplever och tolkar den verklighet i vilken hon lever, dels hur denna verklighet påverkar henne.

Berger och Luckmann menar att kunskapssociologins uppgift är att arbeta med den empiriska mängden kunskap i mänskliga samhällen och att undersöka de processer som får olika "kunskaper" att etableras som "verklighet" i samhället. Uppgiften är att undersöka dessa två delar, vilket ligger nära en analys av den sociala verklighetskonstruktionen (ibid, 13).

Kritik av kunskapssociologin

Kunskapssociologi fokuserar alltså på (ideologiska) "intressen", både personliga och andra sociala och funktionella faktorerers avgörande betydelse för tänkandet. Utifrån en tro på det rationalistiska förnuftet och på sanningens principiella allmängiltighet, vilket t ex Herbert Tingsten och Karl Popper representerade, kan vissa invändningar anföras mot kunskapssociologin. Att studera de sociala sammanhang där idéer uppkommit och spridits innebär nämligen ett visst mått av spekulation. Detta får till följd att kunskapssociologisk kunskap till viss del inte kan utsättas för prövning enligt gängse vetenskapliga metoder såsom experiment.

Sagda kritik torde vara en svaghet för all hermeneutiskt inriktad forskning. Jag anser dock att dessa svagheter reduceras med min fenomenologiska ansats som alltså innebär att min analys och mina "spekulationer" sker med stöd i empiriska fakta. Avsikten härvidlag är att försöka rättvist tolka och analysera mitt material. Utifrån den kunskapssociologiska

ansatsen berör detta den mångkulturella idéskapelsen och hur denna påverkar forskarvärlden. När det gäller frågan om att utsätta min analys och tolkning för prövning, så låter det sig göras. Förutsättningen är att en sådan prövning sker med samma metod som jag använder, dvs logisk-rationella argument och induktiv slutledning, för att den ska kunna anses vara adekvat.

4. Resultatredovisning Del I

Politisk korrekthet som ett strukturellt, icke-tidsbundet fenomen?

Som nämndes i dispositionen och i metodavsnittet kommer jag alltså att gå igenom vad olika forskare verksamma i Sverige har att säga om politisk korrekthet. Jag börjar med den forskare som jag anser har gjort mest för att öka förståelsen kring politisk korrekthet, Jonathan Friedman. I boken *PC Worlds: The Anthropology of Political Correctness*, som är under publicering och som delvis har lagts ut på internet, inleder han med att politisk korrekthet är mångfacetterat. Han visar detta med en rad exempel från vad andra forskare har kommit fram till, och noterar att dessas synsätt på politisk korrekthet ofta har reducerats till mindre fenomen.

Friedman intar ett bredare perspektiv. Han ansats utgår från att politisk korrekthet är en social realitet som ska förstås som ett strukturellt och socialt fenomen, vilket inte är tidsbundet. Utifrån dessa aspekter handlar politisk korrekthet enligt Friedman om att skapa och behålla *kontroll* över samhället och dess medlemmar. Detta sker med hjälp av en rad strategier varav associativa tänkesätt och moraliseringen av det intellektuella och politiska livet är de mest grundläggande. Politisk korrekthet kan på så sätt betraktas som ett slags medel för konformism eller likriktning.

Friedman har i ett tidigare skede (DN 980118) sammanfattat politisk korrekthet med följande ord: "Argument fördöms på moraliska grunder utan att logiskt analyseras. Den fria diskussionen försvinner, och ersätts av associativa tankekedjor." Påståenden reduceras till att bedömas som "goda eller dåliga", onda eller goda osv. Dessa aspekter och/eller strategier, som jag kommer gå igenom denna uppsats, finns med i den ännu outgivna boken i vilket hans ansats alltså har breddats.

Den nämnda kontrollaspekten av den politiska korrektheten knyter Friedman till förekomsten av (nya) eliter vilka strävar efter att skapa ideologisk *hegemoni*. Dessa eliter består i samtiden av inflytelserika människor såsom politiker, mediafolk och akademiker. Han underbygger sina resonemang och sina teser med en rad exempel och hänvisningar till vad andra forskare har kommit fram till.²

² Under arbetet med denna uppsats har jag korresponderat med Friedman som bekräftat min ovan redovisade tolkning av honom. Han anser att det finns åtskilliga teser och lösa trådar som ännu inte har förenats för att få ett helhetsgrepp om politisk korrekthet. Vidare antyder han att politisk korrekthet på det övergripande strukturella planet ska förstås som ett kosmopolitiskt projekt vari olika ismer såsom feminism och mångkulturalism kompletterar varandra. Jag ämnar dock inte att ta upp denna övernationella aspekt utan utgår från mångkulturalism och feminism som separata fenomen inom det svenska samhället.

En förenkling av Friedmans resonemang mynnar ut i att det krävs ideologisk hegemoni för att skapa den kontroll som han menar är den politiska korrekthetens yttersta syfte. Feminism och i synnerhet mångkulturalismen är samtidens ideologier för detta ändamål. Som redan nämnts menar han alltså politisk korrekthet även ska ses som icke-tidsbundet. Detta betyder att det som fenomen har funnits i andra epoker där exempelvis åskådningar såsom feminism inte har existerat.

Jag lägger här åt sidan Friedmans tes om politisk korrekthet som ett strukturellt fenomen syftande till kontroll och ideologisk hegemoni, men återkommer självfallet till detta. Nu uppehåller jag mig istället vid hans konstaterande om politisk korrekthet som ett icke-tidsbundet fenomen. Det ligger i sakens natur att ett sådant konstaterande innebär att Friedmans och andras synsätt på vad politisk korrekthet inbegriper är en efterhandskonstruktion.

Analogt är begreppet människa en sentida konstruktion, vilket inte innebär att det inte fanns människor dessförinnan. Detsamma gäller rasism som är både ett begrepp och ett faktiskt förekommande fenomen. Likaså var Freuds olika beteckningar på mänskliga beteenden och psykiska åkommor efterhandskonstruktioner. Beteendena och åkommorna fanns långt innan Freud, men de var inte begreppsliiggjorda.

Även Bo Rothstein ger en vink om att han anser politisk korrekthet vara ett icke-tidsbundet fenomen. I ett passage nämner han att Galileo Galileis korrekta iakttagelser om jordens position i universum "knappast var politisk korrekt för att använda en nutida term" (i Fridlund & Sandström, red, 2000:54). Karl-Olov Arntsberg och Magnus Dahlstedt, däremot, anser att politisk korrekthet är ett samtida fenomen knuten till vänsterliberala åsikter.

Eftersom jag ännu inte har ringat in de olika aspekterna av politisk korrekthet kan jag heller inte på i detta skede slå fast om det verkligen kan betraktas vare sig som strukturellt eller som icke-tidsbundet. Men om Friedman har rätt i sitt påstående härvidlag, så innebär det att man i så fall skulle kunna visa på hur den politiska korrektheten fungerade under andra epoker.

Såhär långt nöjer jag mig med det redan konstaterande att *begreppet* politisk korrekthet används av de forskare som studeras i denna uppsats. Inom forskningen används begrepp för att förklara och beskriva verkligheten. Begrepp ringar in olika fenomen, även om forskarna härvidlag är oeniga om vad politisk korrekthet är för ett slags fenomen. På den teoretiska nivån är politisk korrekthet alltså i första hand ett (analytiskt) begrepp med vilket man kan förklara ett fenomen.

Politisk korrekthet som ett (värde)neutralt fenomen

Magnus Dahlstedt är den forskare som avviker mest från de andra i sin syn på politisk korrekthet. Hans strävan är att ringa in något som han kallar för pk-retoriken. Detta görs utförligt i artikeln Den som sa 't, den va 't... Politisk korrekthet som rasismens nya grepp.

Redan vid en första granskning av hans syn på politisk korrekthet framkommer det att denna alltså skiljer sig ganska väsentligt från de tre andra forskarnas. Dahlstedt menar att politiskt korrekta åsikter är något i grunden positivt som attackerar av de så kallade pk-retorikerna. De tre andra forskarna ser däremot pk-åsikter som skapelser av en maktelit, åsikter som är byggda på osakliga och ologiska resonemang. I sin artikel kritiserar Dahlstedt flera forskare för att vara pk-retoriker. Även Rothstein och Arntsberg omnämns av Dahlstedt.

Dahlstedt syfte är som sagt att utkristallisera en särskild så kallad pk-retorik. En analys av denna pk-retorik inbegriper ofrånkomligen att jämföra det med vad som ingår i begreppet politisk korrekthet. Pk-retoriken är enligt Dahlstedt ett slags argumentationsteknik inbegripande en rad komponenter. Den används dels för att avfärda meningsmotståndare och/eller deras argument såsom varande politisk korrekta, dels för att skärpa tonen i det politiska samtalet för att på så sätt påverka politiken i en viss riktning. Dahlstedt hävdar att pk-retoriken utmanar "ett öppet offentligt samhällsklimat".

Han menar vidare att diverse debattörer såsom kritiker av den förda invandringspolitiken använder sig av pk-retoriken. Hans fokus är lagd på just kritiker av invandringspolitiken. Begreppet kritiker ska i föreliggande uppsats förstås som personer som anser att invandring och mångkultur inte är så ensidigt berikande som dess förespråkare vill göra gällande. Det är alltså sådana kritiker, vilka Dahlstedt betecknar som konservativa, som använder sig av pk-retoriken. Men han menar också att det används av dem som värnar mångkulturalismen. Detta oroar honom eftersom pk-retoriken enligt hans mening då gynnar konservativa invandringskritiker.³

I sin strävan att ringa in pk-retoriken utgår Dahlstedt från vänsterdebattörerna Göran Greider och Ann-Charlotte Alstadt, som i sin *Ordbok för underklassen* har skrivit:

Pk-stämpeln brukar vara behaglig att klistra på åsikter eller värderingar man inte gillar. Därmed har man avfärdat dem, som lite mossiga eller som ett utslag av en hysterisk pöbel som agerar domare i en skenrättegång.

Dahlstedt gör ingen analys av detta utan anammar okritiskt Greiders synsätt. Pk-retoriken används alltså för att avfärda meningsmotståndare som har politisk korrekta åsikter, enligt Dahlstedt. Emellertid ringar Greider/Alstadts påstående endast in det att pk-stämpeln påklistras personer som anses ha politiskt korrekta åsikter. Citatet säger inget om vad slags politisk konnotation dessa åsikter har. Inte heller säger det något om vad slags åsikter de som använder pk-stämpeln hyser. Jag tolkar detta som att de menar att politisk korrekthet är *neutral* i den bemärkelsen att den inte har någon koppling vare sig till höger eller vänster på det politiska spektrumet.

Neutraliteten innebär att politisk korrekthet enligt Friedmans sätt att se på saken liksom Dahlstedts pk-retorik är en metod för vem som helst, oavsett politisk hemvist.

³ Från USA ger Friedman exempel på hur vänsterintellektuella, såsom Jacoby vilka har kritiserat den politiska korrektheten, positionsmarkeras eller klassificeras som "konservativa".

Själva påklistrandet handlar liksom pk-retoriken om något som jag anser vara rimligt att sammanföra under termen *metod*. En metod i detta avseende inbegriper olika sätt att argumentera för eller emot vissa åsikter. Friedmans termer associerande och moraliserande är enligt detta synsätt ett slags metoder. Även Dahlstedts term pk-retoriken är en metod, om än en inverterad variant av det Friedman och de andra forskarna anser vara ett slags politiskt korrekta strategier, eller det som jag alltså kallar metod.

Medan Dahlstedt argumenterar för att pk-retoriken/metoden används för att avfärda de politiskt korrekta åsikterna eller meningsmotståndarna, menar de andra forskarna tvärtom, att pk som metod används av just de politiskt korrekta för att avfärda sina meningsmotståndare.⁴ Med detta sagt att de använder metoden för att försvara sina egna åsikter och positioner, det som anse vara "goda". Men metoden används också, som jag ska visa, till att främja och sprida de politiskt korrekta åsikterna. Det ligger i sakens natur att den politiskt korrekta åsikten och metoden *samspekar* med varandra; fanns det ingen god åsikt så behövdes inga metoder för att försvara och sprida denna. Denna distinktion mellan politisk korrekthet som metod och som åsikt anser jag vara ett mycket viktigt klargörande.

Dahlstedt instämmer i att metodaspekten av politisk korrekthet kan vara neutral då han noterar att pk-retoriken används av debattörer inom alla politiska läger. Ytterst är hans ambition emellertid att reservera pk-retoriken/metoden som varande ett "konservativt" instrument. Han oroas som sagt extra mycket då metoden används av etablerade vänsterdebattörer såsom Jan Myrdal. Dahlstedt menar att dessa då agerar mot vänsterliberala, politiskt korrekta åsikter, som han anser vara "goda" för att återknyta till Friedmans ovan förda resonemang. Som ett retoriskt grepp eller metod gör pk-retoriken enligt Dahlstedt det

möjligt för en debattör att a) angripa och smutskasta något man ogillar, att samtidigt b) få tillträde till det offentliga samtalet och c), möjligen, åtnjuta viss legitimitet för sina personliga åsikter.

I ett debattsammanhang är den sista punkten den mest relevanta. En debatt handlar i första hand inte om att smutskasta (punkt a) eller att få tillträde till det offentliga samtalet (punkt b). I vilket fall som helst lär en sådan debattör ändå inte åtnjuta legitimitet för sina ståndpunkter (punkt c). En manschauvinist eller rasist åtnjuter givetvis ingen legitimitet för sina åsikter genom att skräna att motståndaren är politiskt korrekt. Snarare måste han plocka fram hela sin repertoar av sakligt hållbara argument, om han nu har några sådana, för att möjligen få ett litet bifall.

Även Dahlstedt noterar att en pk-retoriker endast "möjligen" kan åtnjuta "viss legitimitet" för sina åsikter, punkt c, genom att använda sig av andra två punkterna. Redan detta ger en vink om bristerna i hans tes om att pk-retoriken gynnar de konservativa.

Jag ska utveckla detta med ett exempel som Dahlstedt själv ger. I sin artikel anmärker han på Myrdals kritik av "politiskt korrekta Posten" i Mölndal valet 2002. Brevbärarna vägrade

⁴ Detta resonemang indikerar vikten av att hålla isär själva pk som fenomen och pk som åsikt. Friedman t ex kritiserar i första hand fenomenet politisk korrekthet, inte själva pk-åsikterna. Däremot kan följden av pk som fenomen urarta eller förskjutas in absurditet på det åsiktmässiga planet. Jag utvecklar detta i slutdiskussionen.

då att dela ut valfödrar från ett parti vars åsikter man ogillade. Myrdal försvarar tryck- och yttrandefriheten av åsikter som han ogillar, vilket Dahlstedt noterar. Förvisso hade Myrdal en upprörd ton i artikeln, men hans syfte var inte att få till stånd någon uppskruvad samtalston, som enligt Dahlstedt är ett av pk-retorikens mål. Syftet var att istället att kritisera en faktisk begränsning av yttrandefriheten vilket Myrdal gör med sakliga argument; han visar hur posttjänstemännen agerade i strid med lagen. Med politiskt korrekt terminologi ställde de sin moral över lagen.

Staten valde att inte vidta åtgärder mot posttjänstemännens agerande (JK-beslut 030226) för att därmed garantera medborgarnas rätt till att få tillgång till fri information, något som flera initierade bedömare påpekade.⁵ Rent valtekniskt kan det inte uteslutas att enskilda postsjännstemäns urval (diskriminering) av vilka partier som ska få utkomma i stor skala med sin information kan komma att påverka framtida valresultat. Myrdals kritik av Posten vederlade alltså Dahlstedts tes om att pk-retoriken kan vara en fruktbar metod att avfärda det som på politiskt korrekt manér har definieras som det "det goda".⁶

Detta exempel blottar maktaspekten av den politiska korrektheten. En invandringskritiker utan makt i betydelsen politiskt inflytande, kan knappast avfärda en (riksdags)politiker med makt som varandes politiskt korrekt. Om kritikern alls får komma till tals mot en politiker kan han alltså häva ur sig att politikern är politiskt korrekt, men han avfärdar inte denne. Snarare är risken stor att kritikern blamerar sig om han inte kommer med vettiga och hållbara argument.

Detsamma gäller under mer normala villkor där två *jämbördiga* parter möts. Att moderaten kallar ett förslag från socialdemokraten för "politiskt korrekt" eller omvänt, att den senare kallar ett förslag från moderaten för "politiskt korrekt" innebär inte att någon av parternas åsikter avfärdas. En debattör kan alltså häva ur sig att en åsikt eller meningssmotståndare är politisk korrekt, men han avfärdar knappast åsikten eller personen för det. Det är först när man i sak kan visa på brister i opponerens resonemang som en debatt kan vinnas.

Faktiskt kan även i Dahlstedts artikel skönjas denna maktaspekt, åtminstone implicit. Inledningsvis citerar han nämligen Merit Wager, som har uppmärksammat just denna aspekt, om än omedvetet:

Det finns en intolerans mot åsikter som avviker från de för tillfället vedertagna, mot sådana som inte anses pk (politiskt korrekta). Den som går emot 'godkända' och allmänt accepterade åsikter riskerar att bli så hatfyllt och aggressivt bemött att det är tur att vi inte vare sig har spö eller dödsstraff längre.

Greider/Alstadt/DM anser alltså att pk-stämpeln används för att avfärda politiskt korrekta åsikter. Wager å andra sidan gör gällande att den metoden inte är särskilt gångbar. Detta

⁵ Nils Funcke, ledarskribent på DN tillika aktiv i Grävande Journalister, var en av dem som gjorde en anmälan till JK i ärendet. I en debattartikel i tidningen Journalisten (030311) klargjorde även han att Postens agerande var i strid med gällande lag. Han var även starkt kritisk till JKs beslut: "Det är djupt bedrövligt. Konsekvensen blir nu att det blir fritt fram för Posten att göra ett urval av vad man vill och vad man inte vill sprida."

⁶ Av estetiska skäl kommer jag i fortsättningen, med undantag för sammanfattningen och slutdiskussionen, inte att sätta citationstecken runt termen "god" eller "det goda". Begreppet politisk korrekthet kommer då det låter sig göras att förkortas till pk.

eftersom hennes ansats berör maktaspekten av politisk korrekthet där åsikter har "godkänts", dvs formulerats till att bli politiskt korrekta av inflytelserika personer eller kretsar. Dahlstedt har alltså anammat Greider/Alstadts och Wagers synsätt, som i sig är oförenliga. Men har inte lyckats förena dem till en konsekvent hållbar argumentationslinje för sitt synsätt enligt vilken pk-retoriken skulle vara ett instrument eller en metod för de konservativa.

Dahlstedts syn på pk-retoriken som "värdeneutralt" kan åskådliggöras med följande:

- Han utgår från ett citat av Greider/Ahlstads enligt vilket pk är värdeneutralt
- Han noterar att pk-retoriken spänner över hela det politiska fältet
- Han anser att pk-retoriken gynnar rasism och konservativa krafter

Den sistnämnda punkten överensstämmer inte med de två andra (premisserna). Dahlstedt håller alltså inte konsekvent håller fast vid pk-retoriken som neutral, vare sig som metod eller som åsikt (även om pk-retoriken i sig mer är en metod än en åsikt).⁷

Värdeneutraliteten historiskt sett

I det sistnämnda, åsiktsaspekten av pk, är Dahlstedt enig med Karl-Olov Arntsberg som i sin bok *Typiskt svenskt* (2005) menar att politisk korrekthet är ett begrepp som i första hand ringar i vänsterliberala åsikter. Arntsberg illustrerar detta med en tabell där olika åsikter radas upp på varsin sida. Till å ena sidan politiskt korrekta räknar han sådant som att vara för homooptioner, att vara för mångkulturen, att anse att Förintelsen är unik osv. Dessa i sin tur motsvaras av icke-pk åsikter på den högra sidan av tabellen där det alltså står att vara emot homooptioner, att vara nationalist, att påminna om andra folkmord än Förintelsen osv. Såsom jag har förstått saken vill Arntsberg med sin tabell markera att pk-åsikter inrymmer en maktaspekt eller en elitaspunkt om man så vill.

Han anser nämligen att politisk korrekthet "handlar om rättfärdighet" och "om att verka för att förtryckta kategorier blir jämställda, med det tillägget att det inte är de förtryckta själva som gör uppror, utan påbudet kommer från maktens innersta cirklar" [...] (ibid, 220). Jag återkommer till dessa aspekter senare, främst i den andra delen av resultatredovisningen, och uppehåller mig här istället vid tabellen.

Ser man bara till tabellen som sådan och den uppdelning som Arntsberg har gjort, så är det lika logiskt riktigt att säga, att de icke politiskt korrekta åsikterna i tabellen är politiskt korrekta för anhängarna på den sidan och vice versa. Härur framträder alltså en rimlig dialektik, nämligen den att det som är pk i vissa kretsar är icke-pk i andra. Detta resonemang implikerar att politisk korrekthet på det åsiktsmässiga planet *inte* kan knytas till en specifik politisk konnotation (även om en specifik åsikt förvisso kan bli pk). För vänsterfolk är det politiskt korrekt att vara för socialism. För högerfolk är det politiskt

⁷ När det gäller maktaspekten finns det skäl att återkomma till denna eftersom den är viktig för förståelsen av den politiska korrektheten. Denna aspekt kommer att tas upp i de närmast följande avsnitten, men den fördjupas i del II av denna resultatredovisning.

korrekt att vara emot socialism. Dessa ståndpunkter är "sanningar" för båda parterna. Med Friedman kan man säga att dessa "sanningar" konstituerar en indelning i gott och ont.⁸

För att förtydliga hela detta resonemang: I Sydafrika under apartheid var rasismen implementerad på högsta politisk nivå. Rasismen ansågs vara politiskt korrekt i Sydafrika (även om den termen förmodligen inte användes) men politiskt inkorrekt utanför Sydafrika, särskilt i flera västländer vars sanktioner sedermera ledde till apartheidsystemets fall. Ett analogt exempel inom en (federal) nation gäller vissa av USAs sydstater som under 1950- och 1960-talet drev en rasistisk politik. Det var politiskt korrekt i sydstaterna att vara rasist eller separatist medan det var icke-pk i andra delar av USA. Man skulle likaväl kunna vända på steken, och säga att sydstaterna ansåg det övriga USA vara politiskt korrekt medan de senare tvärtom skulle kunna säga att sydstaterna var icke-pk.

För liberalen är alltså vissa åsikter politiskt korrekta och för socialisten är andra det. Det som är politiskt korrekt för liberalen kan vara icke-pk för socialisten och vice versa. Olika åsikter anses i det normala fallet vara berikande i en demokrati. Om alla part(i)er däremot enas om att en åsikt är "god", det vill säga när en åsikt blir politiskt korrekt *både* för höger- och vänsterfolk, då kan det bli problem, särskilt i stora viktiga frågor som berör hela befolkningen. Följden av att alla enas om att något är "gott" - det vill säga när man monopoliserar "sanningen", vilket John Stuart Mills varnade för - blir att kritik av detta "goda" anses överflödigt.

När detta händer får de politiskt korrekta ett övertag i den offentliga diskussionen – alla är ju eniga. Särskilt allvarig blir denna situation om både politikerna och medierna börjar tycka att en åsikt är politiskt korrekt. Detta utvecklas i kapitel 5 där jag beskriver hur mångkulturalismen etableras som en överideologi i det svenska samhället.

Såväl Arntsberg som Dahlstedt bortser alltså från neutraliteten på det åsiktsmässiga planet, de menar att politisk korrekthet omfattas i första hand av vänsterliberala åsikter.⁹ Av detta följer att de inte anser politisk korrekthet vara ett icke-tidsbundet fenomen, vilket Friedman och Rothstein gör gällande. De förra skulle alltså inte, ur ett konsekvensenligt synsätt, (kunna) säga att det var politiskt korrekt att vara nazist i Nazityskland eller att det var pk att vara kommunist i Sovjetunionen. Däremot är de eniga med Friedman, som menar att den politiska korrektheten delar in världen i gott och ont, svart och vitt, sant och falskt, rätt och fel osv. Denna vad jag benämner *dikotoma* aspekt blir här synliggjord. Dikotomi(ering) i denna mening inbegriper inkonsekvens, förenkling och onyanserade resonemang.

⁸ Denna form av kategorisering är ett grundläggande mänskligt drag som syftar till att på ett behändigt sätt strukturera världen. Att ständigt vara nyanserad och söka bakomliggande mening med handlingar och beteende skulle bli för psykiskt påfrestande, även för forskaren. Kategoriseringen handlar alltså i grunden om överlevnad. I en politisk eller akademisk diskussion hör det emellertid till spelreglerna att resonera inte bara nyanserat men också sakligt för sina ståndpunkter.

⁹ Denna utgångspunkt har även antagits i antologin *Politisk korrekthet på svenska* (1998) vari politisk korrekthet anses inbegripa endast vänsterliberala åsikter och attityder.

Metodaspekterna av den politiska korrektheten

Det ovan diskuterade har i ganska stora stycken kretsat kring Dahlstedts pk-retorik. I det följande ska jag istället gå igenom de komponenter som i första hand Jonathan Friedman har ringat in som ett slags fundament i den politiska korrektheten. Dessa komponenter sammanhänger med det som jag har givit samlingsbeteckningen *metod*.

Friedmans grundkomponenter härvidlag utgörs av moraliserandet, associerandet och de därtill närstående positionsmarkeringarna eller klassificeringarna av begrepp och individer. Detta mynnar i en uppdelning av världen i gott ont medförande att ologiska och osakliga resonemang vinner terräng. Friedman talar generellt om ett slags moralisering av den sociala världen. Jag tolkar det som att han menar denna moralisering är själva poängen med pk-metoden, men att den politiska korrektheten i sin förlängning eller helhet alltså handlar om hegemoni och kontroll.

Ur Friedmans och de andra forskarnas material kan utkristalliseras ytterligare komponenter som passar väl in i den politiskt korrekta metoden. Dessa är begreppsmissbruk och personangrepp samt den mycket viktiga (grund)komponenten dikotomiseringen till vilken jag återkommer. Till viss del emanerar dessa komponenter ur varandra, men jag ska jag försöka bena ut dem i klara beståndsdelar, en process som hänger väl samman med syftet för denna uppsats.

Associeringen

Friedman anser alltså att det associativa tänkesättet är ett av grunddragen i den politiska korrektheten. Associeringen eller associativa tankekedjor appellerar till stigmatiseringsmetoden "guilt by association", som förekommer på två sätt. Ett är att märka ord och utnyttja ords laddningar för att ge associationer till en extremistisk och/eller våldsinriktad individ, grupp eller åsiktsriktning, som redan är märkt. Det andra är att direkt påtala eller påskina någon form av samröre mellan en debatterande person eller förening och redan märkta. I stället för att ärligt bedöma en utsaga blir det viktigare att fråga vem X är och hur X kan identifieras. Individer, ord och begrepp positionsmarkeras sålunda, i gott och ont, sant och falskt, rätt och fel osv.

Ett standardexempel på associering framkommer då invandringens kostnader ska tas upp. Det är bara rasister som är intresserade av vad invandringen kostar, menar de politiskt korrekta i hopp om att kritikern vill akta sig för att bli kallad rasist. Men kritikern invänder med att rasister inte bryr sig om kostnader, de är bara intresserade av ras och att hålla rasen ren. För även om invandringen vore en enorm ekonomisk vinst för samhället, så är rasisten ändå motståndare till invandring. (Det finns självfallet andra aspekter än krasst ekonomiska som kan knytas till invandringsmotstånd utan att för den sakens skull ha med rasism att göra. Rädslan för att trängas undan fysiskt eller kulturellt av andra folkgrupper, vilket många av världens ursprungsbefolkningar drabbats av, är en sådan aspekt.)

Syftet med att det politiskt korrekta associerandet är att få motståndaren att framstå som intellektuellt mindervärdig och därmed undergräva dennes trovärdighet. Om en

rasiststämplad person kommer fram till det sanningsriktiga påståendet att två plus två är fyra, så avfärdas han ändå just för att han "är" rasist.

Ett aktuellt exempel på associeringen gavs i maj 2005 då kristdemokratiska ungdomsförbundet skulle välja ny ordförande. En av de två huvudkandidaterna, Charlie Weimers, har i sin ungdom framkastat åsikter vilka tolkats som främlingsfientliga. Detta låg honom i fatet inför omröstningen, trots att han åtskilliga gånger har förkastat sina gamla ståndpunkter.

I Aktuelltts kvällssändning (050506) lyftes hans gamla åsikter fram av såväl journalisten som hans opponent i omröstningen. Journalisten ställde frågan till en av de röstande vad hon tyckte om Weimers gamla "irrläror". Hon svarade att Weimers lämnat dessa åsikter bakom sig och nu "älskar integration". Detta hjälpte dock inte utan Weimers förlorade omröstningen med knapp marginal. Segrarinnan i omröstningen, Ella Bolin, förklarade att Weimers bakgrund skulle ha blivit en belastning för partiet om han hade segrat.

Den här formen av retrospektiv associering är alltså framgångsrik då "synden" kan knytas till det "konservativa". Den är emellertid inte lika framgångsrik när "synden" handlar om hyllande av odemokratiska och massmördande vänsterrörelser. Det finns väl dokumenterat att flera av den sortens personer idag innehar ledande positioner inom intellektuella, massmediala och politiska verksamheter, något som bl a Per Ahlmark har dokumenterat (1994; 1997).

Det finns annan aspekt på det hela, nämligen skillnaden mellan att ha *haft* en åsikt och att ha *utfört* en kriminell handling. En person med ett syndfullt förflutet åt det konservativa åsiktspektrumet får räkna med att detta alltid kommer att vara en belastning för vederbörande. En person med politiskt korrekta åsikter kan däremot ha en kriminell förflutet av grovt slag, men blir ändå "förlåten". Den gamle gatuslagskämpen och numera hyllade programledaren Paolo Roberto exemplifierar detta.

Jag spinner vidare på hur associerandet tillämpas med avseende på åsikter kontra handlingar. Under vintern/våren 2005 föreslog folkpartiet att kriminella invandrare borde utvisas. Detta renderade partiet en rad anklagelser om påstådd rasism. Associeringen till rasism (åsikten) blev viktigare än att fokusera på handlingar, kriminella sådana, borde bestraffas på ett specifikt sätt. Hade förslaget gällt att utvisa alla invandrare för att de är just invandrare hade det varit rasism. Men förslaget gällde alltså endast utvisning av kriminella.

Härtill kommer att rasismanklagelserna skymde det faktum att folkpartiet är för fri invandring. Denna aspekt tangerades av bland andra Staffan Werme i skriften Från riksdag och departement (nr 11/05): "I praktiken är det väldigt liten skillnad mellan folkpartiet nu och folkpartiet för fem år sedan. Vi är fortfarande det mest invandrarvänliga partiet tillsammans med vänsterpartiet." Citatet ringar inte bara in vad det goda består i, att vara

invandravänlig; det ger även en vink om att det råder ett slags inbördes tävlan mellan riksdagspartierna om att vara "bäst" på detta område.¹⁰

Enligt min mening är Dahlstedts försök att utkristallisera pk-retoriken i grunden byggd på just det associativa tänkesättet. Varje rubrik och den därtill följande diskussionen som han anför från och med rubriken "Fiske i grumligt vatten" bygger på den logiken. Rubriksättningen härvidlag ser ut som följer: Fiske i grumligt vatten — Rasifierande berättelser — Mångkulturforbi — Normativ monokultur — Realism? — Rasism! Dahlstedt avslutar alltså med att pk-retoriken mynnar ut i rasism.

Vidare hävdar han att pk-retorikerna försöker göra gällande att en "överväldigande majoritet av befolkningen skulle vara mer eller mindre omedvetna om det politiskt korrekta Etablissemangets åsiktskontroll". Detta, menar han, är en av pk-retorikens "bärande idéer". Han gör även gällande att pk-retorikerna på detta sätt försöker göra sig till talesmän för en "folkvilja". Han utvecklar dock inte sitt påstående utan fyller i med den associativa tankegången: "Det är en idé som högerextrema såväl som mer rumsrena politiska krafter har anammat som verktyg i sin politiska arsenal." I de två efterföljande meningarna associerar han återigen med att tre gånger använda termen "extrem" i olika varianter.

Enligt Dahlstedt skulle det alltså vara särskilt allvarligt att inte bara grupper som klassificeras som extrema, men även mer salongsfärdiga grupper hävdar att etablissemang styr vissa frågor. Den sociologiskt relevanta frågan som uppkommer härvidlag är om detta överhuvudtaget får hävdas, ens om det faktiskt vore så. En av sociologins huvuduppgifter, som Dahlstedt bortser ifrån, är att granska maktstrukturer och hur dessa upprätthålls. Att ett etablissemang skulle styra en del av de åsikter som släpps fram eller motas bort är ingalunda någon kontroversiell idé. Pierre Bourdieus alster innehåller åtskilliga sådana exempel. En annan fransk sociolog, Gerard Mermet, har använt begreppet demokratur, en semantisk blandning av begreppsparet diktatur och demokrati, för att beskriva hur den politiska debatten i praktiken domineras av ett etablissemang som anser att bara vissa åsikter och meningsyttringar ska släppas fram (Björkman/Elfverson/Wedin 1994:67f).

Följden av associerandet blir att de politiskt korrekta slipper anföra sakargument, hur väl underbyggt meningsmotståndarens resonemang än är. Detta utgör hinder för en fri och saklig dialog. Förmåga till association ingår förvisso i den mänskliga beteendepertoaren. Men i en diskussion, särskilt en politisk eller akademisk, är det en demokratisk tumregel att hålla sig till sak.

Positionsmarkering

Associeringen är besläktad med den av Friedman nämnda positionsmarkeringen, som kan ta sig olika uttryck. Det vanliga är att positionera sig själv och de begrepp man opererar med som goda, medan opponentens person och begreppsvärld definieras som ond. Om en åsikt har etablerats som politiskt korrekt i offentligheten, så är det en given utgångspunkt

¹⁰ En extrem variant av association gavs under våren 2005 då glassorten(!) Nogger Black anmäldes för hets mot folkgrupp. Anmälare var den antirasistiska paraplyorganisationen Centrum mot rasism. Att anmäla en glassort visar på ett slags paranoidt associerande.

för en debattör att knyta ihop sig med denna åsikt. Denna forma av positionering ger då ett övertag gentemot en meningsmotståndare.

Ett exempel på en dylik positionering tillika indelning i gott och ont, ges av Dahlstedt då han kritiserar historikern Håkan Arvidsson för att ha använt pk-retoriken. Arvidsson hade i en artikel tagit upp de sekulära och universella värden som präglar den liberala demokratin. Medborgarskapstanken och värden som tolerans, demokrati och frihet ingår häri. Han hade även pläderat för meritokratin vilken bortser från etnicitet, kultur och andra normativa inslag och istället ser till individens meriter och kvalifikationer.¹¹ Arvidsson argumenterade för att nämnda värden står för det öppna samhälle som mångkulturalismen säger sig stå för. Det öppna samhället finns alltså redan och "det kan bara ha formen av en demokratisk medborgarskapstanke", menade Arvidsson.

Utöver skralt underbyggda argument, där Dahlstedt inte förmår visa på vad som skulle vara bättre än meritokratiska principer, svarar han med att associera och positionsmarkera Arvidsson. Dennes argument känns enligt Dahlstedt igen "från konservativa debattörer som Samuel P Huntington och Dinesh D'Souza". En rimlig tolkning av detta är att Dahlstedt menar att konservativa inte är kapabla att göra adekvata analyser. Han dumförklarar alltså konservativa forskare. Samtidigt torde hans påstående innebära att han själv inte förmår vara objektiv i så måtto att hans egen analys skulle vara präglade av subjektivitet i form av hans vänsterradikala åsikter till vilka han öppet bekänner sig, både i sin artikel och i andra sammanhang.¹²

Dahlstedts resonemang mynnar ut i en slutsats vilken samtidigt är en positionsmarkering av de åsikter han omhuldar:

Pk-retoriken utmanar inte bara ett öppet offentligt samhällsklimat. Den utmanar även de skilda motståndsrörelser som strävar efter ett mer jämlikt, jämställt och mångkulturellt samhälle.

Positioneringen sker som sagt i två riktningar, vilket Dahlstedt utsaga implikerar. Den ena gör gällande att pk-retorikerna, de onda, anses *utmana* det goda öppna samhällsklimatet. Den andra positioneringen sker åt det goda hållet, där Dahlstedt förlägger idén om det mångkulturella som knyts ihop med begreppen jämlikhet och jämställdhet, begrepp som har en positiv klang. Med detta blottas återigen det dikotoma synsättet, indelningen av världen i gott och ont, svart och vitt.

Ofta är det så att även kritiker av den politiska korrektheten inleder sina mothugg mot denna med att positionera sig själva. Trion Arnstberg, Rothstein och Friedman ägnar sig alla åt att detta när de ger sig i kast med ämnet politisk korrekthet. I inledningen av *Typiskt svenskt* berättar Arnstberg om sin skolning inom 1960- och 70-talets marxistiskt influerade etnologi, även om han också riktar viss kritik mot den. Friedman har i olika sammanhang påtalat sin bakgrund inom dylika kretsar. Han har dessutom vävt in sin judiska bakgrund, som han därmed antyder är en form av skydd när känsliga ämnen tas upp.

¹¹ I sitt berömda tal 1963 sade medborgarrättskämper Martin Luther King bl a att människor borde bedömas "inte på grund av färgen på deras hud, utan på grund av deras personliga karaktär".

¹² I Socialistisk debatt (nr 3/00) medverkar han med artikeln: *För en revolutionär mångkulturalism*.

Möjligen övertolkar jag Friedman när jag menar att hans positionsmarkering bygger på den associativa tankekedjan enligt vilken jude i slutändan förknippas med offer i Auschwitz (omvänt associeras invandringskritik till att leda till en ny förintelse där kritikern agerar förövare). Att i en diskussion om känsliga ämnen använda invandrarbakgrund och offerpositionering är emellertid ingen garanti för att inte råka ut för misskreditering. I Sverige har t ex Magnus Karaveli påtalat sin turkiska bakgrund då han dryftat mångkulturalismen varpå anklagelser om rasism ända har inkommit. I USA har Norman G Finkelstein, vars föräldrar överlevde Auschwitz, utsatts för anklagelser om antisemitism efter att han lät publicera sin kontroversiella bok Förintelseindustrin (2000, på svenska 2001). På det stora hela indikerar detta att debattörer som inte kan åberopa offerstatus, per definition vita heterosexuella män, i ännu högre grad riskerar att utsättas för misskreditering.

Rothstein har i flera artiklar klargjort att rasism måste bekämpas och att mångkulturalism och strävan efter jämlikhet mellan könen är av godo. Först efter dessa klargöranden har han, liksom de övriga, gett sig i kast med sakfrågorna.

Dessa positionsmarkeringar från de icke politiskt korrekta gynnar de politiskt korrekta eftersom själva markeringen så att säga stjälar utrymme från själva sakfrågorna. Således innebär dylika positioneringar att debatten stryps till viss del. Kritikernas positioneringar åt det goda hållet visar på den känslighet som omgärdar politiskt korrekta områden.

I trions texter kan det ibland skönjas tendenser till att positionera även debattmotståndaren eller dennes begrepp. Skillnaden gentemot politisk korrekt positionering är att denna sker utifrån rationalitet och logisk analys. Detta märks speciellt i Friedmans och Rothsteins texter vilka ofta påvisar odemokratiska tendenser i opponenterens resonemang. Som svar på sådan saklig analys kan den politiskt korrekta debattören tillgripa en mera drastisk variant av positionering: personangreppet. Detta behandlas i det följande.

Personangrepp (som en underkategori till positionering)

Positionsmarkering av individer handlar inte bara om att associera sig själv med det goda eller att associera opponenter med det onda. Metoden positionering kan ta sig betydligt extremare former såsom personangrepp, demonisering och avhumanisering.

De forskare jag granskat ägnar inget större utrymme åt att beskriva dessa metoder. Däremot har i synnerhet Rothstein själv blivit utsatt för detta då han debatterat det politiskt korrekta. Det är också vanligt att kritiker av den förda invandringspolitiken har utsatts för det. Även avhumanisering av dem har förekommit. Termer som "löss" och "svin" har då påklustrats dem, även från folk på högsta politiska nivå. Så har t ex Birger Schlaug och Lotta Nilsson Hedström, som när de ingick i miljöpartiets topp, tillämpat metoden: "En gång i tiden var det Svin-Olle i Sjöbo som hävdade att flyktingar var roten till det onda" (AB-debatt 991023).

Jag ska här illustrera ett särskilt utstuderat personangrepp på Bo Rothstein. I åtskilliga artiklar har han med begreppet politisk korrekthet visat hur forskningen har politiserats i Sverige. En förenkling av hans resonemang mynnar ut i att forskningen ägnar allt mindre

kraft på att vara saklig och objektiv för att istället ha antagit formen av ideologiproduktion (jfr med Friedmans ideologiska hegemoni).¹³ Att Rothstein många gånger argumenterar mycket övertygande för denna ståndpunkt anser jag delvis bekräftas av det sätt på vilket han bemöts i debatten. Det handlar om öppna personangrepp och nedvärderande gliringar inom feministiska kretsar inom forskarvärlden.¹⁴

Jag låter genushistorikern Yvonne Hirdman här få stå modell för den sorts argumentationsnivå, som inbegrips i det jag kallar metod, som Rothsteins belackare använder sig. På DN-debatt (020713) anförde Hirdman i en replik på Rothstein (från 3/7) följande "argument":

Bo Rothsteins hjärnspöken är mig och den akademiska världen välkända. Så borde de också vara för DN - hans angrepp är bara ett av många sedan 1990, då jag av någon anledning kom att inta ett slags hedersplats på det ondas sida i hans svartvita värld. Med jämna mellanrum har hans ärekränkande och - observera kära läsare och journalister på DN - groteskt påhittade skrönor funnit utrymme i dagspressen. [---] Bo Rothstein förtjänar inga fler svar från mig. Ty han bryr sig inte om dem.

Hirdman anger alltså inga sakargument eftersom hon menar att hon gjort det förut. Detta, att bli hänvisad till andra sammanhang, torde framstå som underligt för varje läsare. Hirdman refererar sedan till sin egen forskning med vilket hon tar steget från sakfrågan till det generella och abstrakta.

Två mönster - empiriskt ovedersägliga - slår en historiker som är ute i vetenskapliga ärenden. Det ena är att det är en relation som präglad(t)s av misogyni = kvinnohat, eller mildare former av allmänt förakt eller helt enkelt av ett slags förminskning, ett likgiltigt ointresse. Det andra mönstret är just en envetet isärhållande logik, som opererar på alla nivåer. De båda mönstren är intimt sammanvävda. De har en gemensam grundbult. Den som hatar, föraktar och håller i sär är "mannen". Det vill säga män i historien som upphöjt sig till denna abstraktion, "mannen" - människan.

Som synes demoniserar Hirdman alltså mannen då hon kategoriserar honom som varandes ond. Hon fortsätter med en renodlad attack på Rothstein som person:

Det är dags att lämna de strukturella nivåerna och koncentrera sig på mikronivån, ja, rent av på individnivån, för att förstå den djupa motvilja, ja det hat, som så illa döljs bakom Bo Rothsteins ord - och - det faktum att dessa ord finner sin tidning. Här finner jag att Bo Rothstein själv skulle utgöra ett mycket lämpligt forskningsprojekt.

¹³ Vissa feministforskare erkänner frankt att de negligerar fakta, i synnerhet naturvetenskapliga. I Svensk tidskrift (nr 3/04) citeras feministforskaren Tiina Rosenberg som i en fullsatt föreläsning yppat: "Jag bryr mig inte om fakta." Den här sortens feminister tolkar allt i termer av "sociala konstruktioner". Därmed bortses från omfattande forskning som visar att biologin har betydelse i många aspekter av mänskligt liv, inte minst vad avser könsaspekter. Det finns ett samspel mellan arv och miljö, men på det stora hela antyder den biologiskt inriktade forskningen att män och kvinnor är i grunden olika (vilket faktiskt är den utgångspunkt som radikalfeministerna hänger sig åt, när de tillskriver männen "onda" egenskaper och kvinnorna de "goda").

¹⁴ Jag har själv varit med om en liknande händelse på en föreläsning om kognitioner och kön som våren 2005 hölls av profsorn i evolutionspsykologi, Ann Frodi. Hon läste upp ett citat av en ledande intellektuell från 1800-talets slut som jämställde kvinnan med apan. Jag svarade att dagens svenska radikalfeminister sorgligt nog intagit liknande attityder när de hyllar Scum-manifestet i vilket mannen anses vara en såpass underlägsen biologisk varelse att han förverkat sin rätt att leva. Jag hänvisade till att Rothstein tagit upp detta, på vilket Frodi svarade att hennes feministkollegor vid Göteborgs universitet anser honom vara en kvinnohatare.

Hirdman undviker alltså att utsätta Rothsteins argument för prövning till förmån en häpnadsväckande kritik av hans person. Hon reducerar honom till ett objekt vilket i sig är ett slags avhumanisering. Henne argumentation/metod är ett särdeles graverande exempel på politisk korrekthet i en av dess mest extrema former. Med sin artikel bekräftar Hirdman Rothsteins tes om att politisk korrekthet kan urarta och bli väldigt farlig.

Rothstein har i andra sammanhang (DN-Debatt 050306) lyft fram det s k Scum-manifestet för att visa på farliga tendenser som kan bli konsekvensen av politiskt korrekta hållningar. I manifestet, som hyllas av många av dagens etablerade radikalfeminister, sägs uttryckligen att männen är ett lägre stående kollektiv som förverkat sin rätt att leva. I den svenska utgåvan som kom häromåret uppmanas till en bokstavlig tolkning av detta.

Frågan som inställer sig är vad påhopp av detta slag egentligen bottnar i. Jag tror inte att det bara handlar om att angriparen saknar argument. Att han eller hon känner sig moraliskt överlägsen sin motståndare torde vara en lika rimlig tolkning. Som Friedman påpekar är moraliserandet en ytterst central del av den politiska korrektheten. Denna aspekt behandlas härnäst.

Politiskt korrekt moraliserande

"Ett fel som den som den moraliska eliten i Sverige har gjort är att jämställa kritik av invandringspolitikerna med rasism och främlingsfientlighet." (Lange/Westin 1993:58)

Som redan antytts är moralismen och moraliserandet en ytterst central i den politiskt korrekta metoden. Jag tänker inte här gå in på vad som kan anses vara en god moral eftersom det varierar från tid till tid, ett faktum som appellerar väl med politisk korrekthet som ett icke-tidsbundet fenomen. Kort kan sägas att moral ofta är något som har beslutats om ovanifrån. Härskarens tanke är den härskande tanken, för att tala med Marx. Moral inbegriper godtycke och subjektivitet. För en socialist är tron på kollektivet tecken på god moral. För en liberal är tron på individen tecken på detta. Lange/Westins hävdande av förekomsten av en "moralisk elit" blir enligt detta synsätt därför aningen missvisande. Den moralistiska eller moraliserande eliten är en mera adekvat term.

Friedman fäster alltså stor vikt moraliserandet. Han gör det i kapitlet *The Good, the Bad and the Ugly* vari han talar om en moralisering av världen, en moralisering som underbyggs såväl inom den samhällsvetenskapliga forskningen som inom politiken. Friedman argumenterar för att moraliserandet syftar till att skapa ett slags känsla av "social skam" hos dem som utsätts för metoden. Skammen leder till skapande och upprätthållande av kontroll.

Omvänt skulle, enligt min mening, syftet med moraliserandet för den politiskt korrekta vara att få sig själv att framstå som en person med en högre moraluppfattning än meningsmotståndaren. I en politisk eller intellektuell diskussion innebär detta att det räcker med att hänvisa till den åsikt eller ideologi som uppnått hegemoni – och som därmed anses moraliskt korrekt, sann, riktig och god – för att avfärda meningsmotståndaren eller vart fall få denne i ett underläge. Detta resonemang understöds av socialantropologen Aje Carlbon.

I sammanfattningen av sin avhandling från 2003, om muslimsk segregering i Sverige, skriver han:

I den här avhandlingen presenteras huvudaktörerna i diskussionen och deras ideologiska synsätt. Den mångkulturalistiska ideologin är hegemonisk i Sverige när det gäller frågor som rör kulturell pluralism; intellektuella i olika maktpositioner delar ideologins grundläggande moraliska värderingar. [---] Den mångkulturalistiska ideologiska hegemonin kan reproduceras socialt, som i alla ideologiska system, genom olika materiella och symboliska bekräftelser och sanktioner. Aktörer som kritiserar ideologin är alltså utsatta för risken att klassificeras som rasister och därmed att uteslutas från gruppen av moraliskt rättänkande medborgare.

I likhet med Friedman använder Carlbom alltså termen ideologisk hegemoni för att beskriva den intellektuella maktelitens omfattande av mångkulturalismen. Som synes tar han även upp sanktioner såsom [den politiskt korrekta] klassificeringen vilken riktas mot dem som inte anses vara "moraliskt rättänkande".

I anslutning till min redogörelse av associeringen användes exemplet med invandringens kostnader. Jag använder det igen, men denna gång alltså i förhållande till moraliserandet. Om en kritiker anser att invandringens kostnader ska tas upp, så undviker den politiskt korrekta att svara i sak. Istället svarar denne svepande och moraliserande att invandringen är *berikande*. Den handlar om *medmänsklighet* och *humanitet* vilket ska få kosta, några uträkningar behövs därför inte. Återigen kan här noteras hur den politiskt korrekta (i likhet med t ex Hirdmans argumentation mot Rothstein) flyttar fokus sakfrågan till det abstrakta, till abstrakta begrepp såsom humanitet och medmänsklighet vilket ingen vill ta avstånd ifrån. Det hela påminner om religiösa sammanhang där det abstrakta utgörs av gud, paradiset, helvetet osv.

När ett moraliserande förhållningssätt har inkorporerats i människors tänkesätt är det mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att ens försöka inleda argumentation. Argument biter inte. Det hjälper alltså inte att kritikern invänder med instämmandet att humanitet självfallet ska få kosta, men då det inom andra områden såsom sjukvården, som också handlar om humanitet, utförs kostnadsberäkningar så måste detta logiskt sett även gälla invandringen. Dessutom, menar kritikern, handlar större delen av invandringen inte om humanitet eftersom mindre än 10 procent av samtliga de invandrare som Sverige tagit emot är flyktingar. Inte heller hjälper kritikerns argument om att hundratusentals invandrare går arbetslösa, vilket torde belasta de offentliga systemen på bekostnad av att sämre vård, skola och omsorg.¹⁵

Ett standardsvar på detta från den politiskt korrekta sida är alltså moraliserandet, att invandringen är berikande, den är god och moraliskt riktig. Det bör klargöras att denna attityd inte ska förväxlas med den faktiskt förda politiken. Även om politikerna av

¹⁵ På DN Debatt (971025) noterade tre socialdemokrater att de så kallade Perssonpengarna, statens extrabidrag avsedda för skola, barnomsorg och äldreomsorg, äts upp av kostnader för invandrare och flyktingar: "...innebär dramatiskt ökade socialbidragskostnader som hotar att urholka kvaliteten i kommunernas kärnverksamheter". Gunnar Wetterberg, direktör i kommunförbundet och ansvarig för ekonomifrågor, har framfört liknande tankegångar (Dagens Politik 961016) apropå de kommuner som åtagit sig att ta emot asylsökande från Balkan. För kommunerna som ställt upp "måste ökade flyktingkostnader betalas med nedskärningar i skolan och äldreomsorgen".

ekonomiska skäl inte kan låta alla invandrare få stanna i Sverige, så är den officiella, moraliska attityden likväl att *all* invandring är av godo, att den är berikande.

Begreppmissbruket

Associeringen förutsätter att det finns begrepp till vilka man associerar. Som ovan dryftats är syftet med associeringen att få meningsmotståndaren att framstå som intellektuellt mindervärdig och på så sätt ta ner dennes trovärdighet i en diskussion. Särskilt framgångsrik som metod blir associerandet då begrepp är luddiga och odefinierade. För den politisk korrekta underlättar det om t ex rasismbegreppet är otydligt i så måtto att det med associeringens hjälp kan anses omfatta en rad företeelser som i grunden inte har med rasism att skaffa. Det blir då behändigt att avfärda opponenter som inte vill förknippas med rasism.

I en riksomfattande undersökning för drygt tio sedan (Lange/Westin 1993) framkom att 70 procent av svenskarna instämmer i påståendet: "Numera kan man inte säga ett kritiskt ord utan att bli kallad rasist." I opinionsmätningar anses 70 procent vara en mycket hög siffra. Resultatet indikerar att man vare sig i det vardagliga livet eller på det politiska planet har kunnat föra en diskussion av rädsla för rasismstämpeln. Det indikerar också att det svenska samhället präglas av ett utbredd begreppmissbruk när invandringsrelaterade ämnen kommer på tal.

Det finns åtskilliga exempel på att personer med höga befattningar inte ens i vardagliga situationer, som ej har med debatt att göra, vill förknippas med rasism. Fredrik Bergström, vd för Handels Utredningsinstitut, uttalade nyligen följande: "Jag kan tycka att det är smått rasistiskt att alltid fråga efter svenskt kött" (DN 050423). Att folk i gemen frågar efter svenskt kött kan dock förklaras med rädslan för smittkällor som påträffats hos djur i andra länder, smittkällor som är relativt ovanliga i Sverige. Det kan också vara så att man frågar efter svenskt kött för att gynna svensk handel, vilket borde glädja vd Bergström. Istället visar han prov på hur han i brist på verklig rasism *konstruerar* en egen definition av det.

Dahlstedt menar att pk-retoriken handlar om att bevara ett vad han anser vara rasistiskt system. I sin argumentation måste han emellertid ägna sig åt vad jag menar vara en form av begreppmissbruk. Tidigare har rasism definierats som en uppdelning av människosläktet i över- respektive underlägsna biologiska kategorier vilket i sin tur motiverar diskriminering av de senare. Under de senaste decennierna har rasism omformulerats eller förskjutits till att gälla kulturella skillnader (Lange 1992).

Ett exempel på det senare återfinns i Dahlstedts rubrik "Rasism!" Här argumenterar han bl a, i likhet med flertalet av dagens invandringsforskare¹⁶, för att termen ras har ersatts med kultur och religion där islam fått ta rollen som den stora syndabocken.

¹⁶ I en artikel på DN-debatt (050222) hävdade han och närmare ett 30-tal forskarkollegor att Sverige lider av så kallad strukturell diskriminering och rasism riktad mot invandrare. Detta knöts till den abstrakta idealtypen "vitheten" med vilket man skuldbelade den svenska majoritetsbefolkningen för att vara ett slags rasister. Jag kommer att visa på bristerna - dikotomin - i denna diskrimineringsmodell i slutdiskussionen. Här nöjer jag mig med att peka på en dikotomisering i forskarnas artikel. De menar att Malmö Allmänna Bostadsbolag,

Mot denna bild anför jag en rad nyanseringar, varav delar är omformuleringar av resonemang som etnicitetsforskaren tillika professor Anders Lange för i sin bok *Reflektioner kring rasism* (1992). Religion har inget vare sig med "ras" eller etnicitet att göra. Den är nämligen en åskådning, en idé som riktar sig till alla människor, inte en specifik grupp (möjligen med undantag för den ortodoxa judendomen som tycks ha en stark slagsida åt att koppla samman det judiska med det etniska, se Shahak 1994, min anm). Det finns kristna inom alla världens folkgrupper. Analogt finns muslimer, hinduer och buddhister inom alla folkslag. Kritik av kristendomen är helt accepterat varför kritik av islam, hinduismen, buddismen och judendomen också måste få vara det, åtminstone om man ser konsekvent på saken. Enligt demokratiska riktlinjer anses det vara i sin ordning att fördöma åsikter eller ideologier, vilket inte detsamma som ett fördömande av personen eller kollektivet som för fram budskapet.

När det gäller kulturaspekten är det föga troligt att någon kultur kan beskrivas enbart som positiv, det vore i sig vore en rasistisk tanke. Även här gäller, att på samma sätt som svensk kultur ska kunna utsättas för kritik, på samma sätt måste negativa aspekter ur andra kulturer få lyftas fram till diskussion.

"Kulturell rasism" vilar på premisen att det är naturligt att människor som är lika sluter sig samman. Betoningen på kulturella skillnader är avgörande. Devisen "lika barn leka bäst" skulle enligt synsättet vara uttryck för "rasism". Devisen är emellertid just det som sociologer samstämmigt hävdar när de med emfas konstaterar den kulturella och sociala bakgrundens inverkan på människor ur olika sociala grupper. Lika skeptiskt som arbetarklassen vanligtvis betraktar högre klassers livsstilar, levnadssätt och tankesätt, lika skeptiskt finner de olika sociala skikten det för det mesta att privat umgås med andra gruppers medlemmar.

I religiösa sammanhang kan konstateras att kristna vanligtvis gifter sig med kristna, muslimer med muslimer och så vidare. Även etnisk eller "raslig" endogami är den grund som en klar majoritet av världens människor väljer sina partners på, även i multietniska samhällen. Så noterar Hylland Eriksen (2000:117) att även i samhällen där individens valfrihet ses som en dygd, t ex i USA, "är 'ras-endogami' vanligt förekommande".

Lange avfärdar begreppet "kulturell rasism" eftersom den bidrar till den begreppsliga inflationen på området, och därigenom reducerar möjligheten "att penetrera de djupare orsakerna till *äkta* rasism" (1992:46). Lange visar i sin bok hur moraliserande och politiserade föreställningar av rasismbegreppet kommit att dominera debattklimatet inom både politiken och samhällsvetenskapen. Detta sammanfattas i följande stycke:

För att kunna göra något åt detta fenomen måste man först förstå det i hela dess djup och bredd. Som fallet är med alla svåra samhälleliga problem, vilkas djupare orsaker vi saknar kunskap om, är risken

MAB, är en del av den strukturella rasismen. Orsaken till detta var att MAB hade upprättat ett register med negativa uppgifter om vad bolaget ansåg vara olämpliga bostadsgäster. Forskarna bortsåg från nyanseringen att MAB hade uttryckt sig negativt också om svenskar långt ner på den samhälleliga hierarkin, såsom missbrukare, arbetslösa och hemlösa. Nyanseringen visar att om ett negativt beteende riktas både mot såväl svenskar som invandrare kan det logiskt sett inte vara tal om rasism.

för ideologiserande, moraliserande och politiserande förenklingar av fenomenet rasism stor. Sådana förenklingar snävar ofta till synfältet i kunskapssökande och minskar därigenom starkt möjligheten att uppnå en sådan djupare kunskap som utgör en oundgänglig förutsättning för förändring. Den galopperande betydelseinflation som under de senaste åren drabbat ordet 'rasism' har medfört att det i dag tycks kunna syfta på allt mellan nazisternas förhållningssätt till judar och en avvaktande eller reserverad hållning gentemot snart sagt vilken kategori av människor som helst. Om ordet tillåts att ha ett så brett spektrum av betydelser har det blivit helt oanvändbart som kunskapsinstrument. Samhälls- och beteendevetenskapernas roll i detta sammanhang har dessvärre varit allt annat än konstruktiv. (s 4)

Även Rothstein har noterat att ett vidsträckt begreppsmissbruk förekommer inom den akademiska världen.¹⁷ Makten att tolka vad ett begrepp ska betyda i sig är viktiga byggstenar för upprättande ideologisk hegemoni eller skapande av paradigmen inom forskningen (jfr med Friedmans resonemang om skapande av ideologisk hegemoni och kontroll). På strukturell-samhällelig nivå har begrepp alltid varit ett viktigt instrument för att på olika sätt kontrollera "massorna" och kuva deras kritiska tänkande, något som inte minst George Orwell lärde oss med sin term nyspråk.

Att lägga beslag på begrepp och omdefiniera och förvanska dess innebörd har alltid varit ett av totalitarismens fundament. I forna Sovjet betraktades till slut krav på individens frihet som fascism. Utifrån fenomenet politisk korrekthet visar detta på ett associativt tankemönster som tar sig absurda former. På motsvarande sätt initierades i USA under 1950-talet en hysterisk jakt på kommunister under den så kallade McCarthyismen. Epitetet kommunist missbrukades ofta kraftigt i syfte att svärta ner kritiker och upprätthålla den ideologiska kontrollen över USA, som då stod som en frihetsgarant mot kommunismen. Efter attacken mot World Trade Center har många initierade bedömare noterat hur epitetet "terrorist" på motsvarande sätt svarar för att upprätthålla denna kontroll. I alla dessa fall var/är det så att säga politiskt korrekt att agera på detta vis.

För att omsätta detta till svenska förhållanden kan det pekas på att Lange tillsammans med forskarkollegan Charles Westin har noterat att felet som den svenska "moraliska eliten har gjort är att jämställa kritik av invandringspolitiken med rasism och främlingsfientlighet" (1993:53). Här framskymtar alltså en politisk aspekt på begreppsmissbruket. Som synes omnämns även begreppet moral(ism), även det en komponent i den politiska korrekta metoden.

Jag ska ge ett konkret exempel på begreppsmissbruk från politikens värld. I en interpellation i riksdagen våren 1997 sade dåvarande utrikesministern Pierre Schori (s) att "Rasism och främlingsfientlighet skall kriminaliseras och jagas. Det går inte i en demokrati att hitta några ursäkter, till exempel att det är fel på invandrar- och flyktingpolitiken."

¹⁷ På DN-debatt (050306) hänvisade Rothstein till sin genomgång av forskning om mäns våld mot kvinnor som bedrivits av bland andra forskarna Eva Lundgren och Maud Eduards vid Stockholms universitet. Han kommer fram till att deras forskning är kraftigt präglad av begreppsmissbruk: "Genom ett helt ovetenskapligt dribblande med definitionen av vad som skall betecknas som våld, där ingen skillnad görs mellan fysiska attacker som leder till döden eller allvarliga bestående men, och en mindre knuff i busskön, vill man leda i bevis att manligt våld mot kvinnor inte är något avvikande utan ett högst normalt beteende av män." Detta, noterar han vidare, strider mot "alla vetenskapliga metodregler som understryker vikten av precision i begrepsbildningen och varnar för att sträcka ut begrepp så att de blir mångtydiga...".

Utöver att Schori ville straffbelägga åsikter och tankar satte han alltså likhetstecken mellan rasism och kritik av den förda invandringpolitiken. Kritik av denna politik görs på så sätt till en direkt fysisk offensiv mot invandrarna. Det är som om man skulle jämställa kritik av skolpolitiken med fientlighet mot lärare eller elever. Eller att kritik av pensionspolitiken skulle bli till fientlighet mot gamla. Vi ser här att Schoris uttalande är ett tydligt exempel på begreppsmissbruk.

Möjligen kunde Schori ha försvarat sig med att han i stridens hetta hävde ur sig något som han senare ångrade, ett slags felsägning. Men hade han varit säker på sin demokratiska ståndpunkt – i detta fall att yttrandefrihet ska tillåtas liksom kritik av en förd politik ska få föras fram – så hade det inte blivit någon dylik felsägning. Den övertygade demokraten hade i stället sagt: ”Visst, det kan vara fel på vår politik och detta ska få diskuteras öppet och fritt, men vi ska vara vaksamma på att kritik inte övergår i eller sammanblandas med rasism.”

Exemplet visar att det politiskt korrekta begreppsmissbruket får ledande politiker att vackla när det gäller grundläggande demokratiska rättigheter.

För att sammanfatta, begreppsmissbruket förhalar eller rentav undanrycker en diskussion i sakfrågan. Detta eftersom parterna har olika syn på sakernas tillstånd om vilka man först måste enas innan en diskussion kan initieras. Som metod används begreppsmissbruket även för att avfärda misshagliga fakta och resonemang. Inom vetenskapen hör det visserligen till gängse bruk att nya begrepp och termer skapas. Emellertid är den i Sverige etablerade synen på rasism byggd på en förenkling, vilket jag här anser mig ha visat. Denna syn är enkelspårig och visar på en *dikotomi(sering)* som bortser från väsentliga aspekter av rasism. Utvecklandet av diverse rasismtermer visar enligt min mening på ett slags *förskjutning* från rasism som ett väl avgränsat och strikt definierat fenomen till att omfatta en rad företeelser. Detta begreppsmissbruk bör förstås som ett led i skapandet av den ideologiska hegemoni som Friedman talar om.

Ideologisk hegemoni visavi paradigmatteorin

Ett annat sätt att se på saken gällande Friedmans begrepp ideologisk hegemoni, utgörs av Thomas Kuhns paradigmatteori inom vetenskapen. I boken *The Structure of Scientific* från 1962 argumenterar han för att vetenskaplig kunskap är social såtillvida att den måste sättas in i den sociala kontext i vilken den produceras (jfr kunskapssociologin som jag tar upp i metoddelen). Sålunda är den historiskt bestämd.

Begreppet paradigm, ”böjningsmönster”, syftar på den mönsterbildande och vägledande beståndsdel som påverkar en vetenskaplig disciplin i en viss riktning. Denna stomme anger vad som accepteras inom den specifika disciplinen. Forskning blir härigenom ett slags rutinmässig verksamhet, en normalvetenskap som återskapar och verifierar grunden för tidigare och kommande arbeten inom paradigmat till vilket nya forskare skolas in. Det gäller att förstå, och förklara, världen på det bestämda sätt som paradigmatets teorier vilar på.

Det hör till normal praxis inom samhällsvetenskapen att två skolor utvecklas parallellt med varandra, även om det ofta slutar med att den ena segrar. Flertalet forskare på ett område sluter då upp bakom den för tillfället rådande teorin, som anses utgöra ett fundament. När så sker har ett paradigmskapat.

Till skillnad mot USA, där två skolor står mot varandra, är det mångkulturella paradigmet allena rådande i Sverige. Enligt detta paradigm är diskriminering av invandrare inte något som sker på individplanet, individer emellan, utan diskriminering är ett fenomen som finns invävd i den svenska samhällsstrukturen. Diskriminering utgör en grundstomme i rasismen, den är rasismens praxis. Av struktur- och diskrimineringsmodellen följer den logiska slutsatsen att svenskarna är så kallade strukturella rasister, även om flertalet är omedvetna om det. Det gäller därför att "medvetandegöra dem om" detta, för att tala med en av statens många utredare i frågan, Paul Lappalainen.

Som jag ser saken kan Kuhns sättas i relation till med Friedmans resonemang om att politisk korrekthet är ett icke-tidsbundet fenomen. Kuhn menar som sagt att ett paradigm är det sätt som världen ska förklaras på, vilket i sig förvisso är tidsbundet. Men olika epoker innebär att olika paradigms styr. Dessa i sin tur påverkar forskare i betydelsen utövar social kontroll över dem. Omsatt till Friedman innebär detta att olika ideologiska hegemonier i olika tidsepoker påverkar och kontrollerar aktörerna i dessa perioder.

Det är inte svårt att peka på sådana epoker och den sociala kontroll som funnits härinom. Nazismen och kommunismen liksom Mc-carthyismen i USA har de facto utövat stark kontroll över människorna i dessa samhällen. Tolkas dessa samhällen i termer av politisk korrekthet är det inte svårt att peka på hur flera av de komponenter som i föreliggande uppsats betecknas som politisk korrekthet präglade dessa samhällen.

Rent generellt är människor i alla tidsepoker präglade av de normer och värderingar som för tillfället är rådande. Statsmakternas och massmediernas synsätt är något som påverkas oss alla. Kunskapsociologin lär oss att även inom forskarsamhället råder ett starkt socialt tryck. I synnerhet gäller detta om statsmaktens ideologi sammanfaller med vetenskapliga paradigms. Så är fallet med mångkulturalismen. Ingen svensk riksdagspolitiker har tilldags dato tagit avstånd från denna ideologi. Inte heller har någon svensk forskare öppet gjort det, även om det finns flera som har kritiserat delar av den.¹⁸

Likaså har feminism etablerats som ett paradigm inom samhällsvetenskapen. Att vara feminint är givet för dagens svenska forskare, vare sig man vill det eller inte. Det är nämligen ett påbud från staten som föreskriver att all forskning numera ska utgå från ett genusperspektiv. Bo Rothstein har i flera artiklar pekat på detta. Han använder pk-begreppet flitigt i sina alster men utan att ge en klar definition av vad det innebär. Ur hans

¹⁸ Ett blandlegio exempel utgörs av Bo Rothstein som i en artikel (DN-debatt 050306) problematiserar etniska dimensioner. Men innan han börjar sin utläggning fastslår han: "Vi lever nu i det multikulturella, multietniska, multireligiösa och multilivsstilsorienterade samhället. Borta är den tid då begreppet "svensk" hade någon samlande eller enhetlig innebörd. Vi är många som bejakar och ser positivt på denna utveckling. Mötet mellan många olikheter ger ett mera spännande, intressant, kreativt och mångfacetterat och helt enkelt roligare samhälle att leva i. Jag har ingen längtan tillbaka till enhetlighetens samhälle där alla i stort sätt tänkte, tyckte och gjorde samma saker."

resonemang framträder emellertid bilden av politisk korrekthet som ett medel för politisk kontroll och styrning av den samhällsorienterande forskningen. Denna synpunkt har alltså stora likheter med Friedmans ideologiska hegemoni.

I en essä (i Fridlund & Sandström, red, 2000) radar Rothstein upp en rad exempel som han menar inskränker forskningens autonomi. I flera därpå följande artiklar har han vidareutvecklat detta tema. Med sakliga argument visar han hur osaklighet och irrationella resonemang präglar dagens samhällsforskning, som därmed blir en ideologiproducerande verksamhet. Han jämför den svenska universitetsvärlden med hur den politiska styrningen såg ut i DDR:

För den som vill och vågar se, är parallellerna till dagens svenska universitetspolitik uppenbara. Kraven på politisk korrekthet och att vara makten till lags är stora. Forskningens autonomi och den produktiva intellektuella lekfullhet som krävs för att våga och kunna se något nytt har ersatts av krav på ordning i leden. (s 54)

Det är möjligt att Rothstein här tog i litet extra för att visa på allvaret i den ideologisering av forskningen som faktiskt råder i Sverige. Den som läst hans alster kan dock inte anklaga honom för att han inte argumenterar sakligt för sina ståndpunkter. Han är inte heller ensam om att ha gjort dessa iakttagelser; se t ex antologin *Politisk korrekthet på svenska* (1998) vari en rad liknande iakttagelser görs.

Dikotomiseringen som grund för den politiska korrektheten?

I min hittills gjorda genomgång har antytts att det dikotoma eller dikotomiseringen generellt sett är en viktig komponent i den politiska korrektheten. Med begreppen moralisering, assosiering och positionsmarkering visar Friedman hur åsikter, begrepp och personer indelas i gott och ont. Hans huvudsynpunkt på vad det politiskt korrekta är för ett slags fenomen appellerar främst till att den i första hand är ett medel eller en metod för (att uppnå) kontroll vari associeringen och moraliserandet utgör grundkomponenterna så att säga.

Allt detta mynnar, enligt min uppfattning, emellertid ut i ett slags *dikotomi(sering)* vilket jag ser som en samlingsterm för just denna förenklade indelning av den sociala världen, dess begrepp, åsikter och individer i gott och ont, svart och vitt, sant och falskt osv. Dikotomisering i denna mening inbegriper som redan påpekats inkonsekvens, förenkling och onyanserade resonemang. Den uppdelning som jag gjort mellan politisk korrekthet som åsikt och politisk korrekthet som metod vilar på den dikotoma grunden. Såväl komponenterna i metoden som i den goda åsikten är i grunden baserade på dikotomisering. Pk-åsikten är dikotom medan metoden bygger på en dikotomiserande strategi som har till uppgift att försvara och sprida den förra. Jag återkommer till detta i sammanfattningen.

5. Resultatredovisning Del II

Vidareutveckling av maktaspekten av den politiska korrektheten

Ovan har maktaspekten av politisk korrekthet delvis berörts. Dvs när en pk-åsikt har uppnått hegemoni i debatten får dess anhängare också en dominerande position. Den av Arntsberg ovan redovisade tabellen syftar till att visa på denna aspekt. Han beskriver pk-fenomenet som "vår tids *hegemoniska svenskhet*" (s 222, Arntsbergs kursivering). Begreppet har likheter med Friedmans ideologiska hegemoni.

Arntsberg särskiljer politisk korrekthet från vad han betecknar som medialt korrekt. Men han tillägger att pk kanske ändå är det övergripande. Politisk korrekthet handlar enligt Arntsberg om "odlandet av en förståelsestruktur" enligt vilken vi lätt kan känna igen olika former av förtryck:

Politisk korrekthet handlar om rättfärdighet, om konsten att ställa sig på rätt sida, om att verka för att förtryckta kategorier blir jämställda, med det tillägget att det inte är de förtryckta själva som gör uppror, utan påbudet kommer från maktens innersta cirklar och sprids av såväl intellektuella som andra publicister, som egentligen inte är särskilt upproriska längre. De ingår i den maktelit som i en lång vänstertradition fortsätter att definiera sig själv som progressiv och oppositionella. (s 220)

I citatet framkommer det redan nämnda, att Arntsberg i likhet med Dahlstedt reserverar politisk korrekthet som varande ett vänsterliberalt fenomen. Den förre skiljer sig dock från de senare när han väver ihop begreppet "förtryck" med maktaspekten. Vad som anses vara förtryckande är enligt Arntsberg något som något som har bestämts av människor med inflytande, politiker och mediafolk. Den politiskt korrekta synen på förtryck har alltså inte kommit från dem som av eliten anses vara förtryckta. Den har konstruerats. Likaså är motbilden till förtrycket, det goda, såsom mångkulturalismen, konstruerad av eliter. Häri är Arntsberg fullständigt enig med Friedman som i tidskriften Salt (nr 5/00) har noterat: "Mångkulturalismen som ideologi kommer inte från samhällets gräsrotter, utan från staten och med staten lierade kultureliter."

Friedmans och Arntsbergs konstateranden skulle kunna avföras som ett påhitt av en akademisk elit som är motståndare till som det goda. Jag underbygger därför deras resonemang med att ställa ett par grunddrag i den mångkulturella politiken mot vad invandrare anser om den. Dvs elitens kontra gräsrotternas bild av ett fenomen.

Mångkulturalismen kan definieras som ett avståndstagande från samhället som en sammanhållande kulturell gemenskap på det offentliga planet. Som idé har den anammats av samtliga riksdagspartier vilka anser den vara berikande. Samtliga partier har röstat för propositionen *Sverige, framtiden och mångfalden*, vari mångfald jämförs med demokrati. Mångkulturalismen är också en idé som sammankopplar etnicitet och kultur. Den mångkulturella politiken uppmanar varje etnisk grupp att bejaka och odla sina traditioner och sin kultur. Politiken säger också att invandraren inte behöver kunna ett ord svenska eller ha minsta kännedom om svenska samhällsförhållanden för att för att få medborgarskap.

Ungefär såhär kan elitens uppslutning kring och anammande av mångkulturalismen beskrivas kortfattat. Underifrån, på gräsrotsnivå finns det emellertid talrika exempel på invandrare som tar avstånd från detta. I Göteborgs-Postens debattsida (990413) skriver trion Genovi Saslecov från Rumänien, Max Moreira från Brasilien och Iraj Golbandi från Iran:

All erfarenhet och logik talar om att kommer man till ett främmande land, så måste man ta seden dit man kommer och respektera de lagar och normer efter vilka vederbörande lands befolkning lever. I syfte att kunna 'lära mig mitt nya land', det vill säga kunna ta reda på sina rättigheter och skyldigheter, kommunicera och arbeta, så borde det mest logiska vara att man lär sig respektive lands språk.

Resonemanget visar på den klyfta som råder mellan det som Arntsberg och Friedman betecknar som en politiskt korrekt maktelit och vad gräsrotterna anser om denna elits reglerande av människors liv. Liknande argument mot mångkulturalismen har framförts av kvinnor med bakgrund i muslimska länder. Parvin Kaboly, ordförande för Iranska kvinnors rättigheter, har flera gånger klandrat den mångkulturella politiken eftersom den enligt hennes mening hämmar invandrarkvinnors emancipation. Så kallade hedersmord utgör den yttersta konsekvensen härav:

En man, som knivhugger sin fru eller sin syster, skyddar i själva verket de seder och den tradition, som redan fått officiellt erkännande under beteckningen: Respekt för alla religioner och kulturella seder.

Hon spinner vidare med att muslimska kvinnor tvingas bära slöja, trots att lagen förespråkar valfrihet i klädsel. Inte heller tillåts muslimska barn få vistas i simhallar eller gå i musikskolor. För att motverka situationen måste ett fördömande ske av den "diskriminerande invandrarpolitik och kulturella indelning av medborgare under beteckningen Kulturrelativism" (GP-debatt 991027).

Dahlstedt tar upp den här sortens exempel, men han söker vända på steken och hävda att den svenska synen på vad som är rätt och fel är etnocentrisk och i grunden även rasistisk. Detta synsätt framkommer också i flera av staten utgivna alster. I en av Kulturdepartementet utgiven rapport beskrivs svensk kultur nedvärderande i termer av "omänskliga konstruktioner" som måste "atomiseras" och "lösas upp" (ds 1996:74).¹⁹ Dahlstedt har i andra sammanhang pläderat för en radikal mångkulturalism (se fotnot nr 12), som i sig utgår från en långtgående kulturrelativism. Detta är alltså något som Parvin Kaboly och många invandrare med henne fördömer. Dessa exempel på skillnader i synsätt blottar den strävan efter ideologisk hegemoni, som Friedman anser vara den politiska korrekthetens yttersta mål.

¹⁹ Frågan om vad som är svensk kultur finns inte här utrymme att dryfta. Jag nöjer mig med konstaterandet att om andra kulturer finns, så bör det logiskt sett också finnas något som kan betecknas som svensk kultur. Motsvarande logik gäller beteckningen etniska svenskar. Finns andra etniska folkgrupper bör det rimligtvis även finnas svenskar. Utan förekomsten av etniska grupper skulle en diskussion om etnisk diskriminering inte kunna föras.

någon överhängande risk för att någon demokratisk stat skulle initiera röstning i denna sorts frågor.

När det gäller mångkulturalismen och invandringen har politikerna emellertid frångått principen om folkstyre. Detta gäller i nästan samtliga västeuropeiska länder. Tvärtemot vad folkmajoriteten ansett har politikerna beslutat om att ha en omfattande invandring. Relativt sett, per capita räknat, har den varit större i Sverige än i något jämförbart industriland.²¹ Oavsett hur läget på arbetsmarknaden har sett ut och oavsett hur den ekonomiska situationen har sett ut, har riksdagspartierna valt att behålla invandringen på en förhållandevis hög nivå.

Motiveringen har varit att mångetniciteten och mångkulturalismen, som samtliga svenska riksdagspartier slutit upp bakom, är berikande. Pragmatiska hänsyn till det arbetsmarknadspolitiska läget, där näringslivet inte har efterfrågat utländsk arbetskraft de senaste trettio åren, har lämnats därhän. Politikerna kan inte sägas ha varit åsiktsrepresentativa inför sina väljare i denna fråga. En av det svenska vänsterpartiets främsta gestalter, Ulla Hoffman, har uttryckt saken tydligt: svenska folkets åsikt ska *inte* respekteras i invandringsfrågan (Sveriges Television, Striptease, maj 1997).

Ulla Hoffman klagörande är ett graverande exempel på den moraliserande attityden. Effekten av att en åsikt klassats som god i politisk korrekt mening, blir att anhängarna av denna åsikt på en och samma gång anser sig ha en högre moral än dem som har invändningar mot denna åsikt. Hoffmans attityd är uttryck för ett slags elitism vars innebörd är att: "De därnere, 'folket', de vet inget, kan inget. Därför måste Vi häruppe bestämma åt dem."

Min huvudpoäng med denna utläggning är, att när en idé etableras som överideologi så får det en rad följd effekter. Åsiktslikriktning och dikotomisering är sådana effekter, vilket i sig leder till en rad andra negativa effekter. Det gäller sådant som att politikerna upphör att vara åsiktsrepresentativa inför sina väljare, att de agerar elitistiskt och intar en negativ syn på yttrandefrihet och debatt. Allt detta leder till att problem inte blir belysta på ett allsidigt sätt. På så sätt förhindras också lösningar på problemen. Detta i sig antyder att den politiska korrektheten kan ses som ett *generellt strukturellt* fenomen, något som Friedman argumenterar för.

Politisk korrekthet som strukturellt fenomen

I inledningen av denna andra del av resultatredovisningen citerades Arnstberg som menar att politisk korrekthet handlar om "odlandet av en förståelsestruktur". Det är emellertid svårt att få grepp om huruvida han menar att detta skulle gälla en mindre (del)struktur eller som ett strukturellt fenomen generellt sett. Det sistnämnda är något som Friedman hävdar. Han fokuserar på politisk korrekthet som i första hand ett strukturellt fenomen.

²¹ Se statistik UNHCR. Forskartrion Ingrid Björkman, Åke Wedin och Lars Elfvarson redovisar och diskuterar detta i boken *Exit Folhemssverige*, som under 2005 kommer att ges ut på Häggglunds förlag.

Själva begreppet struktur är svårfångat.²² Än svårare är det att "bevisa" vad som finns i den. I alla händelser är strukturförklaringen flitigt använd av dagens samhällsvetare. Så anser Dahlstedt och hans forskarkollegor att det svenska samhället generellt bör förklaras som ett slags rasistisk-diskriminerande struktur. Jag har redan anfört logiska invändningar mot detta synsätt, invändningar som indikerar att detta synsätt är dikotomt, vilket jag utvecklar i slutdiskussionen.

Friedman antyder att politisk korrekthet är den del av all mänsklig verksamhet. Politisk korrekthet återfinns alltså både i mindre och större sammanhang. På mikronivå nämner Friedman kortfattat hur ledande personer i subkulturer kontrollerar sina gängmedlemmar med blickar, gester, uttalade och outtalade ord, kodspråk etc. Jag, som sedan sex år arbetar med kriminella ungdomar mellan 16-20 år dömda för grova brott, kan bekräfta det Friedman beskriver. Ofta finns det tydliga hierarkier inte bara utanför institutionen men även inom den.

Inom t ex en kriminell subkultur kan det anses vara så att säga politiskt korrekt att hata alla poliser, även om medlemmarna i dessa subkulturer givetvis inte använder termen politisk korrekthet, som flertalet inte ens känner till. "Hata polisen" bygger på den dikotoma världsbilden.

Här finns inte utrymme att dryfta politisk korrekthet på denna mikronivå, som kan relateras till religiösa sammanhang, facket, subkulturer osv. Som åsikt är det rimligt att anta att den finns härinom. Det är också rimligt att anta att aspekter av den politiska korrektheten som metod kan skönjas i mindre sammanhang i syfte att skapa likriktning, hålla ihop gruppen.

Det intressanta för ett samhälles utveckling generellt sett är emellertid då den politiska korrektheten opererar på makronivå. Om den implementerats på denna nivå blir det generella sociala trycket hårdare, ett tema som här ska utvecklas. För svenskt vidkommande har alltså mångkulturalismen etablerats som den politiskt korrekta åsikten. Min redovisning pekar på att politisk korrekthet som metod används för att sprida och försvara denna specifika pk-åsikt, vilket bekräftas av en rad fakta.²³ Detta medför som sagt att pk-anhängarna utvecklat elitistiska attityder. De redovisade begreppen överideologi, paradigm och ideologisk hegemoni är i grunden synonyma för samma tema.

²² Struktur kan beskrivas som en "uppsättning internt relaterade objekt" (Danermark m fl 1997:311) Det torde därmed kunna liknas vid ett samhälles gjutform, en totalitet av gällande normer, koder och värderingar, som påverkar människors tankar, språkbruk och beteenden. Dock ska struktur inte förstås som helt abstraherad från individerna eftersom de genom sina intentionella handlingar upprätthåller samt också omformar strukturen/strukturerna (jfr Hylland Eriksen 2000:90ff).

²³ I ett pressmeddelande från Utbildnings- och kulturdepartementet daterat den 4 maj 2005 framkastar ett "Uppdrag inför Mångkulturåret 2006": "Regeringen har idag gett i uppdrag till en rad myndigheter och institutioner, främst inom kulturområdet, att genomföra verksamheter under Mångkulturåret 2006. Regeringen har även lämnat en inbjudan till en lång rad myndigheter, institutioner, föreningar och organisationer att på olika sätt medverka i Mångkulturåret. Bland de inbjudna ryms bland annat alla landets kommuner, landsting och länsstyrelser men också allt från Svenska kyrkan till Hultsfredsfestivalen. Mångkulturåret 2006 är en del av en långsiktig satsning för att kulturen bättre ska spegla och införliva den etniska och kulturella mångfald som finns i dagens Sverige." Hela samhället ska alltså mobiliseras i denna av staten dirigerade verksamhet.

Jag har nämnt att olika åsikter anses berikande i en demokrati och att det kan uppstå problem om alla part(i)er enas om att något är gott. När detta händer får de politiskt korrekta ett övertag i den offentliga diskussionen – alla är ju eniga. Särskilt allvarlig blir denna situation om både politikerna och medierna börjar tycka att en åsikt är politiskt korrekt. I det svenska fallet har just detta hänt ifråga om invandringen och mångkulturen. Både politikerna och medierna anser dessa fenomen vara enbart berikande.

Att en sådan symbios existerar har noterats av bland andra journalisten Janne Josefsson. Han har bl a sagt att journalisterna generellt sett "har svikit någonting oerhört vad gäller flyktingpolitiken. Vi har medvetet sagt, det här ska inte fram, vi har dolt sanningen" (SVT 970530). I tidskriften Moderna Tiders sista nummer hösten 2002, går han på än skarpare: "Vi har fungerat som journalister i en totalitär stat och målat upp bilden av det mångkulturella samhället som problemfritt precis som makthavarna har velat höra." I en debatt vintern 2005 använde han återigen termen *totalitär* när invandringsfrågan dryftades (SVT Debatt, vecka 10).

Ett rimligt antagande är att statens och mediernas inblandning leder till att mångkulturalismen implementerats i strukturen och i de samhällsliga institutionerna. Från politikerhåll skickas direktiv om hur månkulturalismen ska förverkligas. Inom myndigheterna används sk mångfaldskonsulter vilka har till uppgift att åka till offentliga verksamheter för att sprida och upplysa om mångkulturen. Offentliga verksamheter har tvingats upprätta mångfaldsplaner enligt en princip om numerär utjämning vilken delvis bortser från meritokratiska principer. (Detta i sig bekräftar Friedmans och Arnstsbergs notering att månkulturalismen som idé inte kommer från samhällets gräsrotter, utan är skapad av eliterna.) Diskrimineringsombudsmannen, DO, håller på att se över lagstiftningen för att om möjligt införa kvotering.

Till denna bild kan alltså fogas att svenska massmedier, som ska vara fristående från staten, en kritisk granskare av dess verksamheter, istället har infogat statens synsätt. På olika sätt anstränger man sig för att prångla ut bilden av mångkulturen som berikande. Även om medierna inte kan dölja brister – somliga forskare menar att medierna vill konstruera negativa bilder av den andre – så är man likväl för själva idén som sådan. Samma förhållande gäller inom den svenska forskningen, vilket Friedman påtalar och Rothstein antyder. Med dessa konstaterande klarnar bilden av den Friedmans begrepp ideologisk hegemoni, ett begrepp som även andra forskare framkastat när mångkulturalismen dryftas.²⁴

Allt detta leder i sin tur till att medborgarna socialiseras till att "lära sig" att känna av vilka åsikter som kan eller får föras fram i diskussionen. Med detta följer insikten om att det blir problem om man kommer med en avvikande åsikt. Som jämförelse kan nämnas att man i det gamla Sovjetsystemet inte kunde göra karriär om man pläderade för ökad individualism. På samma sätt kunde man i Nazityskland inte göra karriär om man var för

²⁴ Socialantropologen Aje Carlbom har i sin forskning om segregation bland muslimer kommit fram till att i Sverige råder "en ideologisk hegemoni där mångkulturalismen framställs som enbart positivt. Den ideologin omfattar nästan hela det politiska systemet, massmedierna, akademikerna och andra intellektuella i olika maktpositioner" (Sydsvenska Dagbladet 030927; se även Carlboms avhandling från 2003).

rasblandning. I Sverige kommer man till exempel inte långt med att argumentera för biologiska skillnader mellan könen, eller genom att kräva minskad invandring. Då blir man inte bekräftad, utan man riskerar att bli utstött.

Utstött vill ingen bli. Psykologiskt vill människor, som de sociala varelser de är, vara bekräftade. Så fungerar de flesta människor på jorden. Särskilt Sverige är enligt talrika etnologiska forskningsrön känt för att vara ett likriktat jantelags-samhälle där rädslan för att bli utstött är särskilt stark. Önskan att bli bekräftad är enligt min uppfattning en mycket viktig förklaring till varför den politiskt korrekta åsikten – som kan vara hur oförnuftig som helst – kan bevaras i ett samhälle.

Den strukturella aspekten av politisk korrekthet tycks alltså vara ett faktum, en social realitet för att appellera till Friedman.

6. Sammanfattning

Kritik: subjektivitet

Min analys har säkerligen brister. Hermeneutiken har alltid brottas med detta problem då den är just tolkningsbar. Ett vattenglas fyllt till hälften kan antingen tolkas som varandes just halvfyllt eller halvtomt, siffran sex blir nio om man granskar den från en annan vinkel osv. Jag har dock ansträngt mig för att vara ärlig och objektiv samt strävat efter att följa den logisk-rationella metodologi som jag beskrivit, en metod som röjer undan en del av problematiken.

Att försöka vaska fram den politiska korrekthetens natur på ett 50-tal sidor har inte varit någon lätt uppgift. Jag har fått utelämna flera aspekter vilket kan göra att framställningen kan verka tunn på sina håll, och nya teser har infunnit sig under resans gång, teser som jag likaledes har fått utelämna (med undantag för min huvudtes som jag dryftar i slutdiskussionen). Jag har i alla händelser gjort ett gott försök att uppnå mitt syfte och jag välkomnar en opponert att med saklig och logisk argumentation visa på de brister som kan finnas i mitt arbete.

Friedmans, Rothsteins och Arnstbergs subjektivitet

Friedman, Rothstein och Arnstberg tar i första hand ställning mot politisk korrekthet som fenomen. Anledningen är att de menar att den politiska korrektheten utgör ett generellt hot mot det fria och rationella tänkandet. Detta innebär att de i första hand inte är motståndare till de politiskt korrekta åsikterna, även om i synnerhet Rothstein och underförstått även Arnstberg angriper dem. Sistnämnda bottenar i att den politiska korrektheten, som fenomen och metod, kan leda till en tydligt urskiljbar absurditet i åsikterna.

Rothstein har bedyrat att han är anhängare av mångkulturalismen. Arnstberg är ganska neutral, men tycks ändå vara välvilligt inställd till idén. Inget talar för att Friedman är negativ till mångkulturalismen, åtminstone till själva idén. Således kan misstankar om att

dessa forskare har andra intentioner än berättigad kritik av pk-fenomenet undanröjas. Jag understryker igen, att huvudsyftet för de tre är att kritisera den politiska korrektheten som fenomen vilket inbegriper själva pk-metoden som redogjorts för. Vilken ideologi som sedan är politisk korrekt är ovidkommande för dem.

Denna form av subjektivitet innebär emellertid inte att i synnerhet Rothstein och Friedman förmår att på sakligt och objektivt sätt påvisa hur politisk korrekthet influerar samhällslivet och demokratin på ett negativt sätt.

Dahlstedt präglad av subjektivitet

Jag anser att min redovisning och analys visar att Magnus Dahlstedt är präglad av subjektivitet och godtycke. En av forskarens viktigaste uppgifter är att så långt det är möjligt vara oberoende och självständig i förhållande till de rådande normerna och värderingarna men också till sina egna ståndpunkter. I praktiken är det omöjligt att till fullo frigöra sig det samhälleliga trycket såväl som från ens egna åsikter. Dahlstedt är dock alltför subjektiv och dikotom(iserande). Hans artikel är genomsyrad av politisk korrekthet.

Sammanfattning av politisk korrekthet

Politisk korrekthet såsom jag uppfattar saken är först och främst ett *begrepp* på samma sätt som till exempel rasism är ett begrepp. Men rasism är också ett faktiskt förekommande fenomen, som kan ta sig olika former. Samma sak gäller politisk korrekthet. Politisk korrekthet är alltså också ett faktiskt fenomen och kan därmed beskrivas som sådant.

Som *fenomen* har jag med flera historisk-empiriska exempel implikerat att politisk korrekthet är ett icke-tidsbundet fenomen. Detta är något som i synnerhet Friedman men också delvis Rothstein gör gällande. Ser man till grundkomponenterna (åsikt och metod) i den politiska korrektheten talar mycket för att dessa kan appliceras på olika epoker. Detta framgår av modell 6.1, Den politiska korrekthetens logik, som redovisas nedan.

Fenomenet som sådant kan spjälkas upp i mindre beståndsdelar i form av *åsikt* och *metod*. Som åsikt är den politiskt korrekta åsikten "god". Innebörden av detta "goda" är något inflytelserika personer har beslutat om. Detta beslut kan, men behöver inte, vara grundat på en rationell och saklig dialog. En från början rimlig åsikt kan så att säga förskjutas och ges en betydlig vidare innebörd än vad som var avsikten från början (ett postulat som vidareutvecklas i slutdiskussionen).

Som metod är den politiska korrekthetens uppgift att försvara och främja "det goda". Denna metod inbegriper olika komponenter som *kompletterar* varandra. Moraliserandet, och associerandet, med underkategorierna positionering och personangrepp, samt begreppsmissbruket utgör basen i den politiskt korrekta metoden. Politisk korrekthet som metod handlar om, för att parafrasera Friedman, att argument fördöms på moraliska grunder istället för att logiskt analyseras. Påståenden reduceras till att bedömas som "goda eller dåliga". Associativa tankekedjor, t ex med anspelning på 30-talets Tyskland, används

medvetet i argumentationen för att få motparten att framstå som suspekt, och med andra intentioner än de uttalade.

På det åsiktsmässiga planet återfinns politisk korrekthet inom i stort sett all mänsklig verksamhet. Inom subkulturer, religiösa sammanhang osv anses vissa åsikter och beteenden knutna härtill vara goda i så måtto att de inte får ifrågasättas. Lika självklart är att andra åsikter och beteenden i sin tur anses vara onda. På denna (mikro)nivå märks även politisk korrekthet som metod, där den som söker ifrågasätta en sådan given "sanning" kan råka ut för en eller flera av de komponenter som ingår i metoden. I religiösa sammanhang är t ex associeringen till det onda en given metod. Politisk korrekthet som strukturellt fenomen vilken syftar till en form av kontroll och konformism synliggörs alltså med detta resonemang. Som Friedman påtalat handlar den politiska korrektheten ytterst om kontroll över paradigmen, debatten – och samhället.

På ett mera övergripande strukturellt plan krävs inblandning av flera aktörer och institutioner för att kunna tala om politisk korrekthet i termer av kontroll. Nazityskland och det kommunistiska Sovjet är exempel på samhällen där politisk korrekthet kan beskrivas som ett övergripande strukturellt fenomen. Friedman noterar att i det federala USA med annorlunda maktuppdelning låter sig detta inte göras på samma sätt som i Sverige. Här är maktuppdelningen betydligt mera konform än i USA.²⁵ Denna konformism underlättar för utvecklandet av politisk korrekthet till ett övergripande strukturellt fenomen. Utifrån den analys och de resonemang som företagits i denna uppsats, ifråga om den politiskt korrekta synen på mångkulturalismen, är jag benägen att instämma med Friedman på denna punkt om politisk korrekthet som strukturellt fenomen. Som fenomen kan politisk korrekthet alltså beskrivas i strukturella termer utan en tidsmässig bindning.

Den politiska korrekthetens teori och praktik kan därmed beskrivas på fyra nivåer:

- På *begreppslig* nivå (där den kan fungera som analysinstrument)
- Politisk korrekthet som *åsikt*
- Politisk korrekthet som *metod*
- Politisk korrekthet som ett *icke-tidsbundet, strukturellt fenomen*.

Moraliserande, associerande och begreppsmisbruk ingår alltså i den politiskt korrekta metoden. Metoden används mot dem som tvivlar på vad "det goda" egentligen innebär. Den politiskt korrekta åsikten och metoden *samspekar* med varandra. Ty utan något gott behövdes inga metoder för att försvara och sprida detta goda. Var för sig utgör de olika komponenterna i metoden kanske inget problem. Men när två eller flera av dem används som en (o)medveten och/eller systematisk metod tillsammans utgör de ett första rangens demokratiproblem. Effekten av detta blir att det frigörs allt mindre utrymme för själva sakfrågorna. Debatten stryps, tabun skapas.

²⁵ Flera initierade bedömare har noterat detta. Särskilt kan nämnas förre DN-redaktören Hans Bergström som i tidskriften DSM, Debatt-Sanningssökande-Mediakritik (nr 3/03), visar hur Sverige konstitutionellt sett är som gjord för att gynna framväxten av en konform enpartistat.

Det nämnda samspelet leder vidare till att ett *socialt tryck* skapas. Om den politiska korrektheten har etablerats på högsta politiska nivå, påverkas alla människor i ett samhälle av detta tryck. I Sverige är detta fallet med invandringsfrågan. Olika parter, med uppgift att vara fristående från varandra, har börjat samspele med varandra istället för att förhålla sig kritiska och distanserade gentemot varandra. Man bekräftar varandras teser och världsbilder om mångkulturen som berikande.

Denna påverkan får två konsekvenser. Den ena är att resonabla och demokratiska personer utvecklar odemokratiska attityder, vilket gäller från gräsrotsnivå upp till högsta politiska nivå. Det andra är att flertalet människor inte orkar eller vågar engagera sig på grund av det politiskt korrekta trycket. Politisk korrekthet som metod innehåller alltså ungefär fem grundkomponenter som kompletterar varandra i ett slags *dikotomiseringsprocess* – ett begrepp som jag utvecklar i slutdiskussionen. Denna process leder till likriktande av åsikter och till att det fria ordet och kritiska tänkandet urholkas. Den politiskt korrekta metoden ett maktinstrument eller en härskarmetod, för att uttrycka det klart.

Friedman menar att associeringen och moraliserandet syftar till *moraliseringen av den sociala världen* och dess *dikotomisering* i vad som får respektive inte får sägas. Friedmans användande av begreppet dikotomisering är delvis abstrakt såtillvida att det i första hand appellerar till själva indelningen av världen, begrepp, personer och åsikter i gott och ont. Han tycks också fästa störst vikt vid moraliserandet och associerandet. Jag anser dock att dikotomiseringen bör sättas i centrum och ges en mera konkret och grundläggande dimension i den politiska korrektheten (ett resonemang som jag redan har tangerat i denna uppsats).

Den konkreta uppdelning som jag gjort mellan politisk korrekthet som åsikt och politisk korrekthet som metod vilar nämligen på den dikotoma grunden. Såväl den "goda" åsikten som komponenterna i metoden är i grunden baserade på dikotomisering, som i sin tur dikotomiserar den sociala världen, delar in dess begrepp, åsikter och personer i gott och ont, svart och vitt, sant och falskt osv. Själva fenomenet politisk korrekthet, innefattande såväl åsikterna och metoden, är i sin helhet alltså tecken på just dikotomisering

Metoden och åsikterna utgår från, samt bidrar alltså till den nämnda, förenklade indelningen i gott och ont. Det dikotoma är på så sätt allestädes närvarande i det politiskt korrekta fenomenet. Dikotomiseringen utgör grunden för att skapa likriktning, och den kontroll som Friedman ytterst anser vara den politiska korrekthetens målsättning. Av denna utläggning följer slutsatsen att *den politiska korrekthetens innersta kännetecken, dess grundstruktur eller essens, utgörs av den dikotoma eller dikotomiserande aspekten.*

Under arbetet med uppsatsen har åtskilliga tankar slagit mig och en rad (hypo)teser har formulerats. Jag har i min analys nämnt begreppet förskjutning för att antyda hur dikotomiseringen av den sociala världen ter sig. Jag har dock inte lyckats argumentera för denna tanke i tillräcklig hög grad för att den ska framstå som rimlig. Därför ägnar jag slutdiskussionen åt att söka visa hur jag menar att dikotomiseringen och förskjutningen samverkar i det politiskt korrekta maskineriet. Möjligen kan man säga att denna samverkan utgör ett slags *motor* i den politiska korrektheten och dess strävan efter kontroll och hegemoni. Jag kommer att argumentera för den *dikotomiseringsprocess* som kan skådas i

modell 6.1 presenterad innan slutdiskussionen. Som nämnts har jag givit modellen namnet Den politiska korrekthetens logik. Den är ett försök att illustrera det jag kommit fram till under arbetet med denna uppsats.

Den politiska korrekthetens logik

Politisk korrekthet som åsikt

Ett fenomen klassas som:

Det sanna
Det goda
Det rätta
Det korrekta

Samspel
↔

Politisk korrekthet som metod

Moraliserande
Associering
(Positionering & persongrepp)
Begreppsmissbruk
Ologiska resonemang
Undvikande av sakfrågan

Dikotomisering

Förskjutning i betydelsen ett omvärderande, ett utvidgande eller ett omdefinierande av synen på demokrati, yttrandefrihet, rasism osv

Konsekvenser

- Övertag i diskussionen
- Elitistiska hållningar: "Vi vet bäst"
- Monopol på "sanningen"
- Dialogen hämmas
- Yttrandefriheten begränsas
- Demokratin blir en fråga om attityder

Extrem åsiktslikriktning/Överideologi

Dikotomiseringsprocessen blir vägledande

Modell 6.1. Enligt denna modell återfinns politisk korrekthet inom en rad sammanhang: extrema subkulturer, religiösa samfund, facket, massmedia, politiken osv. När politisk korrekthet kan noteras inom ett mindre fält eller en struktur såsom en subkultur, handlar det dock endast om åsikt och metod. Ovanstående modell rör sig på makronivå. Den beskriver den politiska korrekthetens väg till ett övergripande samhällsligt fenomen. När "slutdestinationen" - den extrema likriktningen - har nåtts, förstärks samspelet mellan alla i skissen beskrivna komponenter. Skillnaden jämfört med initialstadiet är dock att "slutdestinationen" nu är övergripande. Den politiska korrektheten är en överideologi som har implementerats på högsta politiska nivå (vanligtvis har i detta skede uppstått en symbios mellan politik och massmedia). Nu kan man se hur andra verksamhetsområden börjar påverkas, forskningen, myndigheter etc. Dessa tenderar att börja bekräfta varandras teser och världsbilder. En form av **dikotomiseringsprocess** vilken innefattar en *förskjutning* av synen på olika begrepp osv blir vägledande. Begreppen i dikotomiseringsprocessen kan ändras beroende på vilken tidsperiod som granskas. För exempelvis 1930-talets Tyskland del, skulle begreppen då (utöver demokrati) omfatta synen på människan, andra folkgrupper osv. Detta indikerar att den politiska korrekthetens logik kan ses som ett icke-tidsbundet fenomen.

7. Slutdiskussion

Dikotomiseringsprocessen motorn i den politiska korrektheten

Jag avslutar denna uppsats med att argumentera för hur jag menar att det dikotom och/eller dikotomiseringen präglar den politiska korrektheten, i det fallet i form av förverkligandet av mångkulturalismen (som i sig kräver kontroll av en rad samhällsliga funktioner och institutioner). Härvidlag använder jag mig av termen förskjutning för att underbygga mitt resonemang än mer. Jag kommer alltså att argumentera för det slags *dikotomiseringsprocess* vilken berördes ovan och som redovisas i modellen.²⁶

Som framgått menar Friedman att politisk korrekthet handlar om skapande av ideologisk hegemoni och utövande av kontroll. Jag har resonerat om dessa aspekter i anslutning till begreppen överideologi och paradigmatteori. En viktig förutsättning för etablerandet av hegemoni och kontroll handlar i mångt och mycket om det samspel som den politiskt korrekta åsikten och metoden utövar med varandra. Detta samspel vilar på den beskrivna dikotomiseringen, som alltså utgör grunden i den politiska korrektheten såsom jag uppfattar saken.

I en förenklad version av *hur* hegemoni skapas anser jag att begreppet förskjutning är användbart. Begreppet förskjutning definierar jag som en samlingsterm för ett *omvärderande* av t ex det fria ordet, ett *utvidgande* eller ett *omdefinierande* av sådant som begrepp, åsikter, samhällsliga problem. Dessa aspekter har redan tangerats i denna uppsats. Förskjutningen kan i vissa fall även ses som *insnävanden*, t ex att man snävar in ett från början allmängiltigt begrepp till att omfatta endast en viss kategori. Förskjutningens funktion, eller dess konsekvens, är att dikotomisera den sociala världen, dess terminologi, begrepp, åsikter mm.

Jag menar att den av Friedman nämnda moraliseringen av hur världen ska tolkas och förstås förutsätter såväl förskjutning som dikotomisering. Möjligen kan det sägas att moraliseringen och dikotomiseringsprocessen går hand i hand.

Ifråga om förskjutningen är det viktigt att skilja på ett slags normal förskjutning, präglad av logisk-rationella resonemang, och förskjutning som är präglad av politiskt korrekthet i betydelsen osakliga och ologiska resonemang. Detta innebär att en från början sansad åsikt kan förskjutas kraftigt till att bli absurd i betydelsen ologisk och förnuftsvidrig.

Ett belysande exempel på detta gäller frågan om kvinnors ställning i samhället. Den var från början förenad med rimliga krav, såsom rätten för kvinnor att få rösträtt och att få arbeta på samma villkor som männen. Det blev (politiskt) korrekt att vara för bättre villkor för kvinnan. På senare år har denna åsikt utvidgats eller förskjutits. Nu är det inte bara politiskt korrekt att vara för kvinnan utan nu är det, åtminstone i vissa kretsar, politiskt korrekt att också vara emot mannen. Effekten av detta har blivit att alla män skuldbeläggs

²⁶ Eftersom jag beskriver ett samspel mellan dikotomiseringen och förskjutningen, torde termen *dikotomiserande förskjutningsprocess* kanske vara mera adekvat eller rättvisande för det jag vill beskriva. Som synes är det emellertid en alltför klumpig och krånglig term. Dessutom syftar förskjutningen till just dikotomisering.

på kollektiv grund. Exempelvis ansågs häromåret alla män vara potentiella våldtäktsmän, en åsikt som fördes fram av bland andra dåvarande jämställdhetsministern Margareta Winberg.²⁷ Bo Rothsteins ovan anförda polemik med genushistorikern Yvonne Hirdman visade även den tydliga spår av denna förskjutning av synen på mannen, som Hirdman menar är "det onda". (Nedan berörs hur "vitheten", dvs den abstrakta kategoriseringen av människor med vit hy, på motsvarande sätt har definierats som det onda.)

En liknande åsiktsförskjutning kan noteras när det gäller invandringsfrågan. Efter andra världskriget välkomnade Sverige invandrare som kom för att arbeta. Sverige tog också emot flyktingar (ej att förväxla med ekonomiska migranter, anhöriginvandrare, missbrukare av asylsystemet etc) som behövde hjälp. På några decennier skedde emellertid en kraftig förskjutning av denna åsikt. Det blev politiskt korrekt att vara för all invandring, oavsett om invandrare arbetade eller inte eller oavsett vad folkmajoriteten tyckte om detta. De politiskt korrekta i Sverige anser alltså att all invandring är "god". Detta är en "korrekt", "rätt" och "sann" åsikt. Att inte instämma i denna uppfattning anses vara av ondo. Exemplet synliggör såväl förskjutningen som dikotomiseringen.

Som redan har nämnts röstade samtliga riksdagspartier 1998 för propositionen *Sverige, framtiden och mångfalden*. Eftersom propositionen jämställer mångkulturalismen med demokrati innebär bifallet av den att riksdagspartierna bidrog till att förskjuta synen på demokrati. Denna förskjutning förstärks av SOU-rapporten *Demokratins förgörare*, där kritiker av den förda invandringspolitiken klassificeras eller dikotomiseras som odemokratiska.

Att vara demokrat har på sätt blivit liktydig med att ha de "rätta" åsikterna. Med Friedman har demokrati blivit en fråga om attityd. Hans resonemang om ideologisk hegemoni blir härmed tydligt. Men för att hegemoni ska uppstå krävs det inte bara en moralisering av den sociala världen, utan alltså även en dikotomiseringsprocess av det slag som jag här resonerar kring.

Sammantaget handlar den politiskt korrekta förskjutningen om att all invandring anses berikande och att alla invandrare anses vara bra för Sverige (även om invandringen av t ex ekonomiska skäl inte kan släppas helt fri). Påståendet att alla invandrarna i sig är berikande kan tolkas som att de politiskt korrekta på sätt och vis inte anser att den svenska befolkningen är förmögen att berika sitt eget land. Faktiskt finns det också mycket material som pekar på en sådan förskjutning enligt vilken det numera anses vara politiskt korrekt att vara emot svenskarna och deras kultur. I t ex en rapport från Kulturdepartementet (ds 1996:74) beskrivs den svenska kulturella gemenskapen i nedvärderande i termer av "omänskliga konstruktioner" som måste "atomiseras" och "lösas upp".²⁸

²⁷ Ett ganska likartat synsätt har anammats av den av staten tillsatta och nuvarande jämställdhetsombudsmannen, Jämo Claes Borgström. Han beskriver sig själv som en "gerillasoldat" i "kampen" för (det som av staten definieras som) jämställdhet (SVT Debatt vecka 2/05). I enlighet med denna förklaring anser han att strävan efter jämställdhet "är en så genomgripande omdaning av samhället att den måste beskrivas som en revolution" (GP-debatt 050109).

²⁸ Den engelske filosofen Roger Scruton har i boken *The Need for Nations* (2004) myntat termen oikofobi. Denna fångar in ett slags avog inställning mot hembygden, det invanda, det nationella. Scruton argumenterar för att denna oikofobi präglar stora delar av den västerländska makteliten.

I förevarande uppsats har jag utifrån forskningsrön argumenterat för att rasismbegreppet missbrukas. Även här är det fruktbart att tala om en förskjutning. Från början handlade rasism om en uppdelning av människosläktet i över- respektive underlägsna biologiska kategorier vilket i sin tur motiverade diskriminering av de senare. Under de senaste decennierna har rasism omformulerats eller förskjutits till att gälla kulturella skillnader (Lange 1992; Fredrickson 2002). Rasism har också förskjutits eller dikotomiserats till att omfatta enbart vita; endast vita anses kunna vara rasister och därmed onda.²⁹ Denna förskjutning från rasism som varades ett allmängiltigt fenomen, vilken kan noteras hos alla folkgrupper, till att gälla enbart vita, visar att förskjutningen/dikotomiseringen också kan ta sig formen av det insnävande jag nämnde ovan.

Detta dikotoma eller dikotomiserande synsätt och *beteendemönster* är en allmän tendens hos de politiskt korrekta. De riktar enbart in sig på det negativa som den "vite mannen" eller den abstrakta kategoriseringen tillika idealtypen "vitheten" anses ha skapat: rasism, ojämlikhet, folkmord, slaveri. Att det är denna "vithet" som många gånger har banat väg för idéer om jämställdhet, antirasism, yttrandefrihet, demokrati osv bortser de politiskt korrekta ifrån. De politiskt korrekta bortser också från att det var vita européer som bekämpade och slutligen också besegrade den likaledes vita nazismen.

Idén om vitheten som ond har vuxit sig stark inom sociologin och därtill närstående ämnen, så pass stark att den har givits en egen beteckning: Critical White Studies, CWS. Dess anhängare anser sig *problematisera* vitheten, den vita hudpigmenteringen, som i sig anses generera fördelar och ytterst vara ett uttryck för rasism, vare sig den vite är medveten om det eller ej. Denna sorts problematisering har alltså identifierat själva vitheten som varades ett problem. I hierarkianalyser utförda av CWS-forskare kopplas denna vithet ihop med andra fenomen som dessa forskare anser vara förtryckande. Det gäller sådant som ojämlikhet mellan könen eller ojämlikhet i det marknadsekonomiska/kapitalistiska systemet.

Emellertid finns det invändningar häremot, om än få, särskilt inom den svenska forskarvärlden. Den brittiske rasismforskaren Robert Miles (1989) menar att denna uppfattning, att alla former och grader av ojämlikhet som kan konstateras hos de icke-vita jämfört med de vita skulle vara resultatet av "rasism", inte är hållbar. Synsättet, som utgår från "rasism" som ett unikt kännetecken hos vita, är inte fruktbart för att förklara t ex de socioekonomiska skillnader som de facto föreligger mellan olika subkategorier bland icke-vita. Lange (1992:18f) fyller i med att ingen tvekan råder om att etnisk och rasmässig diskriminering förekommer i såväl västerländska som andra samhällen. "Av detta följer dock inte att *alla* olikheter mellan etniska och 'rasmässiga' kategorier i fråga om tillgång till resurser är resultatet av (rasistisk) diskriminering." Miles och Langes logiska resonemang antyder att det fria marknadssystemet inte tar hänsyn till etnicitet.

²⁹ Rasism betraktas i vissa av statens utgivna alster som ett exklusivt svenskt eller nordsikt fenomen: "Åskådning som är baserad på föreställningen om att vissa raser är överlägsna andra, särskilt hävdande av den vita rasens (och då i synnerhet den skandinaviska rasens överlägsenhet" (Ds 1996:74, s 58). Som jag visar nedan kan svenskar inte åberopa synpunkter kring rasism om de anser sig ha blivit utsatta för etniskt relaterad kränkning.

I en artikel undertecknad av Magnus Dahlstedt och närmare ett 30-tal forskarkollegor till honom argumenteras för att Sverige lider av strukturell rasism. Enligt forskarna anses den abstrakta kategoriseringen "vitheten", vilken definieras som "vita personer med inte alltför annorlunda namn", vara är norm vilket i sig anses gynna bärare av vit hud (DN-debatt 050222, se även fotnot nr 16).

Detta resonemang kan nyanseras med flera invändningar. Ett belysande exempel gäller det lettiska byggföretaget som skulle renovera en skola i Vaxholm vintern 2004/05. Det handlade om vita lettiska arbetare vilka ställdes mot likaledes vita svenska arbetare. I enlighet med principen om den fria marknaden sålde de förra sin arbetskraft för en billigare peng än vad de svenska kan tillåta sig att göra för att leva ett drägligt liv i Sverige. Det svenska facket lade sig i konflikten som så småningom ska upp i EU-rätten. Denna konflikt visar hur marknadssystemet, som är en övergripande struktur, inte tar hänsyn vare sig till etnicitet eller hudfärg. Snarare visar den att systemet eller strukturen ställer arbetare mot arbetare, oavsett hudfärg.

Den rådande struktur- eller diskrimineringsmodellen, som forskarna framkastar, ger heller ingen tillfredsställande förklaring till varför hundratusentals etniska svenskar går arbetslösa. Att det är ont om arbetstillfällen i Sverige är delvis en följd av att företag flyttar produktionen utomlands, vilket drabbar både svenskar och invandrare.

Bristen med den rådande sociologiska "problematismen" av "vitheten" är alltså att den är just dikotom(iserande). Den bortser från väsentliga nyanseringar såsom att det i grunden är det marknadsekonomiska eller kapitalistiska systemet som i sig har en inneboende tendens att generera hierarkier och ojämlikhet vilka drabbar alla, oavsett etnisk tillhörighet. Jag hämtar stöd för detta resonemang i den sociologiska metodboken *Att förklara samhället* (1997:66). Författarna kritiserar vad de anser vara felaktiga utgångspunkter i analysen av orättvisor, något som många sociologer hänger sig åt. Ett av de grövre felsluten i hierarkianalysen, menar metodbokens författare, utgörs av att abstrakta kategorier såsom kön eller klass [eller för den delen "vitheten"] "inte är konkreta människor, händelser och procedurer". Verkligheten är betydligt mer komplex och variationsrik varför det kan behövas "flera olika teoretiska abstraktioner på flera olika nivåer".

Jag har i de ovan närmaste styckena försökt att framkasta just alternativa teoretiska abstraktioner, främst genom att visa på hur marknaden är en övergripande struktur som diskriminerar utan hänsyn till bakgrund. Man skulle kunna säga att jag i föreliggande slutdiskussion söker problematisera den för-givet-tagna bilden av det svenska samhället som rasistiskt-diskriminerande.

Den beskrivna dikotomiseringen och förskjutningen av hur världen ska tolkas, förstås och beskrivas kan sägas ha *institutionaliserats* på det ideologiska planet. Politisk korrekthet kopplad till mångkulturalismen skulle enligt detta synsätt finnas invävd i strukturen såsom Friedman menar.

Jag har noterat att strukturbegreppet är svårfångat och att det svårt att "bevisa" vad som finns i den. Enligt den politiskt korrekta synen ska det svenska samhället alltså förstås som

ett slags rasistisk-diskriminerande struktur. Jag anser mig dock ha argumenterat förtjänstfullt mot denna uppfattning, som jag menar är dikotom(iserande). Friedmans syn på politisk korrekthet som strukturellt bygger på ett liknande postulat som den politiskt korrekta synen på diskriminering. Men till skillnad från de uppenbara bristerna i den sistnämnda strukturförklaringen finns det, vilket ovan har visats, en mängd sociala fakta som talar för att Friedmans synsätt har giltighet. Så tar ingen part i det etablerade Sverige avstånd från mångkulturalismen, ett faktum som sätter avtryck i strukturen.

Faktisk institutionalisering av pk-dikotomin: Diskrimineringsfrågan

Av modellen *Den politiska korrekthetens logik* framgår att institutioner som är tänkta att vara oberoende och fristående av varandra, samspelar och bekräftar varandras teser då en politisk korrekt åsikt har fått genomslag som överideologi. Ett starkt stöd för att så är fallet utgörs av den allena rådande synen på diskriminering. Såväl politiker som forskare och massmedier prånglar ut bilden av att det svenska samhället präglas av en så kallad strukturell diskriminering baserad på en form av rasism hos svenska folket. När jag här talar om diskriminering utgår jag från *Sociologiskt Lexikon* (Brante m fl 1998:59) vari diskriminering definieras i neutrala termer som en ”ofördelaktig snedfördelning av privilegier så att vissa grupper inte får tillgång till samma nyttigheter och rättigheter som andra”.

Nya DO Katri Linna tar i Jusektidningen (nr 3/05) upp exemplet om att när hon i slutet av 1980-talet skulle börja arbeta som jurist, så tilläts hon inte ha dubbelt medborgarskap. Artikeln beskriver Linnas syn på diskriminering härvidlag, vilket handlar om *förskjutningen* av synen på diskriminering:

Idag skulle sådana regler kunna räknas som strukturell diskriminering, det vill säga att samhällsstrukturer utgör hinder för att uppnå lika rättigheter, och är förmodligen avskaffade. Men på den tiden var det något som Katri Linna bara accepterade. Idag när möjligheten finns att ha dubbla medborgarskap har hon funderat på att bli finsk medborgare igen.

Utifrån ett konsekvensetiskt synsätt liksom ur ett strikt jämlikhetsperspektiv är det dock i praktiken omöjligt att argumentera för att dubbelt medborgarskap är jämlikt i betydelsen uppnå lika rättigheter, eller få tillgång till samma rättigheter som andra, för att återknyta det nyssnämnda citatet i *Sociologiskt lexikon*. Det kan nämligen inte anses vara jämlikt att människor på grundval av etnisk tillhörighet ska kunna åtnjuta fler förmåner än andra, vilket är konsekvensen av att vissa får ha dubbelt medborgarskap. Exemplet visar att lagar och meritokratiska principer som tidigare ansetts vara neutrala uttryck för den liberala staten numera anses vara var uttryck för så kallad strukturell diskriminering. Detta pekar på den förskjutning som jag här argumenterar för.

Många av dagens sociologer menar att meritokratin är ett strukturellt maktinstrument som bevarar befintliga maktsystem. Detta synsätt bortser från att meritokratin växte fram under 1700- och 1800-talet som ett svar på de ständs- och privilegiesamhällen som då var fast rotade i flertalet västerländska länder. Meritokratin gav möjlighet till social mobilitet även för individer inom de lägre klasserna, som då kunde få möjlighet att bli bedömda på sina meriter och inte utifrån sin sociala position. Även medborgarrättskämpen Martin Luther

King appellerade i sitt berömda tal 1963 till meritokratin när han pläderade för att alla, oavsett hudfärg, borde bedömas ”inte på grund av färgen på deras hud, utan på grund av deras personliga karaktär”, dvs deras meriter och kvalifikationer.

Idag handlar kritiken av meritokratin om att denna skulle utgöra hinder för invandrare och minoriteter (vilket alltså är tvärtemot vad Martin Luther King talade om). Denna kritik av meritokratin bygger på en dikotomiserande förenkling. I såväl Sverige som USA kan pekas på hur meritokratin har medverkat till att flera minoritetsgruppers framgång. I USA har judarna i likhet med asiater, två ytterst små minoritetsgrupper, lyckats inrätta sig utomordentligt väl i samhället. Seymour Martin Lipset och Earl Rabb (1995:26) har beräknat att de förstnämnda under de senaste 30 åren utgjort mindre än tre procent av den amerikanska befolkningen. Detta till trots, har gruppen utgjort 50 procent av de intellektuella, 20 procent av professorerna vid de ledande universiteten, 40 procent av delägarna i de dominerande advokatbyråerna i New York och Washington, 26 procent av journalister, redaktörer och direktörer i de ledande tryck- och etermedia, samt 59 procent av regissörerna, författarna och producenterna av de 50 filmer som inbringat störst förtjänster.

Även i Sverige kan pekas på hur judar många gånger är framgångsrika i olika miljöer. Detta nyanserar framställningarna av meritokratin som varandes ett system vilket hindrar eller förtrycker minoriteter.

I den ovannämnda intervjun tar Linna även upp krogdiskrimineringen: "Det är en sådan kränkning av människors grundrättigheter och det pågår inför öppen ridå." Hon förtäljer vidare detta område är högprioriterat.

Att diskriminering förekommer är ett faktum. Att den skulle grunda sig på rasistiskt apartheidtänkande, en tanke som bland andra Mona Sahlin framkastade under sin tid som integrationsminister, är emellertid ett tydligt exempel på dikotomt synsätt. Apartheidsystemet hade i lagen stadgat att svarta och färgade inte fick tillgång till samma rättigheter som de vita, ett faktum som svårligen kan appliceras på dagens Sverige. Logiskt sett finns det i Sverige ingen anledning att diskriminera gäster eftersom dessa svarar för verksamhetens överlevnad. Utan gäster blir det konkurs. Däremot kan det finnas rationella skäl för krogdiskriminering. Det kan gälla att invandrare eller för den delen vissa svenskar kan antas var mindre benägna att spendera pengar. Dörrvakterna avgör detta genom klädsel och uppträdande hos potentiella gäster. En liknande ekonomisk aspekt gäller att muslimer inte brukar alkohol, som är den viktigaste inkomsten för flertalet krogar.

Antagligen är det så att varje helg nekas vissa invandrare att komma in på vissa krogar. Det är antagligen lika sant att vissa invandrare får komma in på just dessa krogar. Detta nyanserar den dikotoma bilden av att det hela skulle handla om ett slags systematisk diskriminering av alla invandrare. Som redan nämnts tar det marknadsekonomiska systemet inte hänsyn till etnicitet. Systemet diskriminerar såväl invandrare som svenskar. (Statens försök att reglera det tycks därmed hamna i konflikt med själva principen om den fria marknaden.)

Denna dikotoma syn på diskriminering har i sig lett till en förskjutning gällande en rättsstatens grundvalar, den att man anses oskyldig till dess att motsatsen har bevisats. (Jag bortser från de juridiska detaljerna då mitt resonemang syftar till att påvisa förskjutningsprocessen.) I diskrimineringsmål gäller numera så kallad omvänd bevisbörda. Åklagaren har inte längre den tyngsta bevisbördan. Istället åligger det den tilltalade, krogägaren eller arbetsgivaren, att bevisa att denne inte har diskriminerat.

Förskjutningen tar sig även uttryck i synen på skadeståndskraven, vilket ytterst bottnar i en förskjutning av vad som anses vara kränkande. DO driver för närvarande diskrimineringsmål mot restauranger i Malmö och Göteborg. Restaurangerna krävs på skadestånd i storleksordningen 150 000 kronor för var och en av de målsägande. År 2003 drev dåvarande DO ett diskrimineringsärende för den före detta högskoleläraren Mohsen Hakim räkning. Hakim tilldömdes då ett skadestånd på en halv miljon kronor av sin arbetsgivare. Det intressanta utifrån förskjutningsaspekten är själva skadestånden för och synsätten knutna till diskrimineringen. Hakim jämför diskriminering med att bli våldtagen (Aftonbladets debattsida 040614), ett påstående som bör ses i relation till Katri Linnas ovannämnda åsikt att (krog)diskriminering är en enorm "kränkning av människors grundrättigheter".

Det är givetvis oerhört förnedrande och kränkande att utsättas för diskriminering. Att jämföra den med den fysiska våldtäkten på kvinnor är emellertid att devalvera innebörden av våldtäkten. Denna är både ett fysiskt och psykiskt övergrepp som förnedrar en kvinna på det mest vidriga sätt. Vid en våldtäkt är själva övergreppet ett objektiva kriterium för att en människa utsättas för kränkning. Den form av diskriminering som Hakim varit med om, ett ärende som alltså drevs av DO, är objektiva sett mycket svårfångad. Den innehåller mer av subjektivitet, en persons egen känsla av att ha blivit kränkt. Detta pekar på problemet med att skilja på subjektiv uppfattad och objektiva konstaterad diskriminering.

Mohsen Hakim fick alltså en halv miljon i skadestånd och DO kräver arbetsgivare och krogägare på kraftiga belopp för subjektivt upplevd diskriminering, belopp som är långt mer större än vad de kvinnor som utsatts för våldtäkt, i faktisk mening, kan räkna med.

I sin artikel menade Hakim att det krävs ett "enormt mod" för att samla kraft för att anmäla diskriminering. Emellertid är det så, att statsmakten/DO uppmuntrar dem som känner sig diskriminerade att anmäla. Ett starkare stöd än statsmakten kan individen inte ha. Talet om mod är från den synpunkten alltså tecken på en förskjutning eller omformulering av begreppet mod. När makten själv griper in är det inte frågan om mod. Mod kommer istället underifrån, från dem som är i underläge, som saknar reellt inflytande och ofta betraktas som paria. Prov på verkligt mod visade de hundratals kvinnor som 1943 demonstrerade på gatorna i det nazistiska Berlin för att deras fängslade judiska makar skulle frigges.³⁰

Ett ytterligare, och för denna uppsats sista exempel på förskjutningen och dikotomiseringen utgörs av den i lagen institutionaliserade paragrafen hets mot folkgrupp.

³⁰ Ett liknande tecken på förskjutning gavs då Göran Persson under våren 2005 förlänande sin doktorstitel av Örebro universitet med den nyspråksklingande motiveringen att han visat prov på "mod" då han medverkade till att den tidigare högskolan fick universitetsstatus.

Hetsparagrafen var från början tänkt att användas mot uppenbart kränkande uttalanden och uppmaningar till våld mot etniska grupper. Denna inställning är högst rimlig, i synnerhet om den betraktas utifrån John Stuart Mills argumentation för nästintill total yttrandefrihet med undantag för uppmaningar till just våldshandlingar. Det sistnämnda indikerar en viktig åtskillnad mellan åsikter och handlingar. På grund av det politiskt korrekta förskjutningen eller utvidgandet har kraven för "hets" emellertid sänkts kraftigt, något som bland andra statsvetaren Svante Nycander har påtalat i olika sammanhang (se t ex Nycander i *Politisk korrekthet på svenska*, 1998). Som Nycander noterar kan man numera dömas för "hets" enbart om han talar väl om sin egen folkgrupp eller "missaktar" någon annan folkgrupps kultur.

Emellertid bortser Nycander från att paragrafen används enbart mot svenskar eftersom endast svenskar, per definition människor med vit hy, anses vara rasister (vilket är i linje med att "vitheten" ses som problematisk). Detta har inte bara noterats i en Säpo-rapport³¹, utan också av Justitiekanslern, JK som handhar ärenden av detta slag. I en debattartikel i Aftonbladet (040410) utmålades svarta män i positiva ordalag, vilket ställde vita män som varandes ett kollektiv med gemensamma karaktärsdrag, som att de är empatistörda, tar för sig på andras bekostnad och inte tål kritik. Att uttalandena var nedsättande framkom av JKs motivering: "Det fallet att någon uttrycker sig kritiskt eller nedsättande mot folkgruppen män av svenskt etniskt ursprung torde inte ha varit avsett att träffas av straffstadgandet" (beslut 040419 ärende dnr 1526-04-30).

Förutom att AB-artikeln var nedsättande tillstod JK alltså att hetsparagrafen inte gäller för etniska svenskar till vilken både män och kvinnor hör – logiskt sett är det inte hållbart att som JK försöker göra, särskilja på män och kvinnor ur samma folkgrupp. JKs användande av ordet "torde" syftar på förarbetena till paragrafen där det klargörs att den är till skydd främst för minoriteter. Själva lagtexten, det som syns utåt, är dock neutralt utformad. (Det finns en med hetslagen liknande sk försvårande omständighet angiven i Brottsbalkens 29 kap. 2 §, 7 p. Enligt denna ska en handling med underliggande rasistiska motiv ge strängare straff. Finns omständigheten med i straffutdömandet, räknas brottet som ett hatbrott. Inte heller denna omständighet kan åberopas av etniska svenskar.)

Under några år inkluderade Säkerhetspolisen i sina rapporter *Brott mot rikets inre säkerhet* även brott med etniska och rasistiska dimensioner av minoriteter mot etniska svenskar. Sedan år 2000 är denna aspekt dock borttagen ur statistiken. En av Säpos analytiker, Michael Johnson, menar att orsaken till borttagandet var att "mörkertalet var stort, därför för man inte längre någon statistik" (Metros bilaga Gringo 040920). Mot denna förklaring kan invändas att inom andra områden där orättvisor av olika slag finns med, t ex misshandel av kvinnor, så brukar det tvärtom vara regel att lyfta fram mörkertalet som en viktig omständighet att ta hänsyn till.

³¹ I 1997 år rapport om brott mot rikets inre säkerhet tar Säpo upp anmälningar om "hets mot svenskarna" samt nedsättande uttalanden om "den svenska folkgruppen". Enligt anmälarna borde dessa uttalanden "juridiskt behandlas på samma sätt som hets mot de övriga folkgrupperna och därmed kunna betraktas som hets mot folkgrupp". Men, konkluderar, Säpo: "De juridiska möjligheterna att gå vidare inom rättsprocessen med en sådan anmälan är i dag obefintliga, eller mycket små."

Att Säpo inte längre redovisar nämnda brott mot svenskar kan ges två förklaringar, som båda sammanhänger med dikotomiseringen och förskjutningen. Den ena är att svenskarna (ska?) definieras bort som folkgrupp. Detta är i enlighet med förskjutningen i den av riksdagspartierna antagna och i denna uppsats flera gånger omnämnda mångfaldspropositionen i vilken regeringen kungör, att svenska folket pga omfattande invandring saknar en gemensam historia; detta är också i enlighet med hetsparagrafen som svenskarna inte kan/ska kunna åberopa; och det är i enlighet med att "vitheten" anses problematisk. Den andra förklaringen sammanhänger med den förra, nämligen att det som inte redovisas inte heller kan bevisas statistiskt sett. Endast rasistiska brott mot invandrare kan bevisas. Förskjutningen i detta fallet innebär att den dikotoma bilden av svenskar som (strukturella) rasister både förstärks och befästs medan spegelbilden av invandrare omvänt förstärks till att bli offerrelaterad.

Ett annat exempel på förskjutning knuten till hetsparagrafen gäller att sedan januari 2003 omfattas homosexuella av den. Minimikriteriet för att räknas som folkgrupp har tidigare gällt sådant som förmågan till reproduktion, vilket av naturliga skäl inte ingår i homosexuellas beteendepertoar. Andra vedertagna kriterier är ett gemensamt territorium, en gemensam kultur och likartade yttre drag, t ex hudfärg (Lange 1992). Homosexuella uppfyller inget av dessa. De finns representerade i varje land där olika kulturer råder och de existerar inom alla världens folkgrupper och "raser". Detta visar både på en förskjutning tillika ett politiskt korrekt begreppsmissbruk av synen folkgrupp.

För att problematisera det hela ytterligare kan nämnas att hetsparagrafen bär på en inneboende motsägelse, den att det objektivt sett aldrig går att röna ut vad som är kränkande/hetsande. Det som en individ inbom ett kollektiv uppfattar som stötande behöver inte alls uppfattas så av en annan inom samma kollektiv. Nu gäller som sagt paragrafen varför det är inkonsekvent att svenskar inte kan åberopa den. Hetslagen är alltså dikotomt utformad, endast svenskar anses vara rasister och endast invandrare kan drabbas av rasism. Likheten inför lagen har upphävts liksom principen om alla människors lika värde. Svenskar anses inte hysa känslor i samma utsträckning som andra folkgrupper, en annars universell tanke.

Jonathan Friedmans driver alltså tesen om att den politiska korrektheten ytterst handlar om (att skapa) kontroll och upprättande av ideologisk hegemoni. Utifrån det synsättet är det, menar jag, rimligt att se hetslagen som ett instrument för att kontrollera människors åsiktsyttringar och i grunden också deras tankar.³²

³² Det bör tilläggas att den svenska hetslagen har kritiserats av tunga utländska instanser. Till exempel har den amerikanska myndigheten för säkerhet och samarbete i Europa, som har till uppgift att övervaka att mänskliga rättigheter respekteras, kritiserat lagen för att inskränka yttrandefriheten (Världen idag 041209). I Slovakien lämnade landets inrikesminister under hösten 2004 in en protest hos svenska ambassaden, en protest mot hur den svenska hetslagen tillämpas. I princip samtliga svenska medier har valt att inte rapportera om dessa två händelser, vilket i sig pekar den likriktning jag pekar på i modellen Den politiska korrekthetens logik. Emellertid har vissa protester mot hetslagen kunnat börja noteras även i Sverige. I *Tidskrift för folket rättigheter* (nr 1/05), utgiven av de så kallade FIB-juristerna som är vänsterorienterade på den politiska skalan, återfinns flera artiklar om hur hetslagen används för att kväsa kritik. Ledarkommentaren är med svenska mått uppseendeväckande: Förutom noterandet att "Rättänkandet som statsideologi är ett demokratiskt problem" avslutar man med: "Förmodligen finns det bara en väg ut ur den hotande

Sammantaget kan den förskjutnings- och dikotomiseringsprocess som jag har beskrivit ses i ljuset av Friedmans begrepp moraliseringen av den sociala världen. I detta ljus är rättvisa enligt politiskt korrekt tolkning en fråga inte om att vara rättvis utifrån en konsekvensetisk inställning, utan "rättvisa" handlar om en moral enligt vilken vita människor får – eller rentav ska – behandlas orättvist. Historien är fylld av fall där goda intentioner fått galna följder.

konformismen och det är att häda mera - hetsa mera. Man kan kalla det primitiv rättskänsla eller oförställd samhällskritik. De är mycket saknade i vår tid."

8. Litteraturlista

- Ahlmark, P. 1994. *Vänstern och tyranniet. Det galna kvartsseklet*. Timbro.
- Ahlmark, P. 1997. *Det öppna såret. Om massmord och medlöperi*. Timbro.
- Arntsberg, K-O. 2005. *Typiskt svenskt. 8 essäer om det nutida Sverige*. Carlssons.
- Berger, P., Luckmann, T. 1979. *Kunskapssociologi. Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Wahlström & Widstrand.
- Björkman, I., Elfverson, J., Wedin, Å. 1994. *Invandring – sammanbrott eller utveckling?* Samfundet för nationell och internationell utveckling.
- Carlbom, A. 2003. *The Imagined versus the Real Other: Multiculturalism and the Representation of Muslims in Sweden*. Lunds universitet.
- Danermark, B., Ekström, M., Jakobsen, L., Karlsson, J Ch. 1997. *Att förklara samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Ds 1996:74. *Kunskap som kraft. Handlingsprogram för hur museerna med sitt arbete kan motverka främlingsfientlighet och rasism*. Stockholm: Norstedts Förlag (1997).
- Finkelstein, N G. 2001. *Förintelseindustrin. Exploateringen av nazismens offer*. Ordfront.
- Fredrickson, M. *Racism: A Short History*. Princeton 2002
- Friedman, J. *PC Worlds: The Anthropology of Political Correctness*. Under utgivning: California University Press.
- Gilje, N., Grimen, H. 1995. *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Daidalos.
- Hylland-Erisen, T. 2000. *Små platser - stora frågor. En introduktion till socialantropologi*. Nya doxa.
- Kullbom, P., Landin, P (red). 1998. *Politisk korrekthet på svenska*. Brutus Östlings bokförlag Symposium.
- Lange, A. 1992. *Reflektioner kring rasism*. Stockholm: CEIFO/"FEST"-serien
- Lange, A., Westin, C. 1993. *Den mångtydiga toleransen. Om förhållningssätt till invandrare*. Stockholm, CEIFO.
- Lipset, S M., Raab, E. 1995. *Jews and the New American Scene*. Harvard University Press.
- Miles, R. 1989. *Racism*. London: Routledge.
- Rothstein, B., i Fridlund, M., & Sandtsröm, U (red). 2000. *Universitetets värden. Bidrag till den forskningspolitiska debatten*. SNS förlag.
- Scruton, R. 2004. *The Need for Nations*. Civitas.
- Shahak, I. 1994. *Jewish History, Jewish religion: The Weight of Three Thousand Years*. Pluto Press.
- SOU 1996:55. *Sverige framtiden och mångfalden*. Rapporten mynnade ut i propositionen 1997/98:16 med samma titel: *Sverige framtiden och mångfalden*.
- SOU 1999:110. *Demokratins förgörare*.
- Säkerhetspolisen, SÄPO. 1997. *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet under 1994 och 1995*.
- Tingsten, H. 1945. *Demokratins problem*. Aldus (1960).